

**JIIISUU'KE MAKENSIN'NUNG
JOONI-KOO SIRA'PUU'NA'
Kara Baavootunanka
Ane'kooning**

1:1 Jiisuu' Karistoo'ke Kara Botovuu'na'
~Kenaanka-taa Dootuu'anko

4:1 Sipisipi'ke Buuku Paninga Bere'uiio'
Kansi'nupoong Manki'oroko Oona'

12:1 Sietani' Bakanaving Nari' Oraru'kiaako
Oovuu'na' Joonie

21:1 Kumponinge Ookara Kapoo' Ner-
aka'antavuko Oovuu'na' Joonie

**Jiisuu' Karistoo'ke Kara
Botovuu'na' ~Kenaanka-taa
Dootuu'anko**

(1:1-3:22)

¹ Aung tee Jiisuu' Karistoo'ke sira'puu'nung Kumponinge nauvuio' kapoo' da'deng tavo'kuaing-koong bakaning botovotonaa'nuka nau-anta-koo. Ee'noko bakaang koosinung~ botovuuio' siraka'antamuu'naang ning-koo Jooni-koo bakaang botovotonaa' deemarako. ² Ee'noko teing kapoo'nanka ning-koo siraka'antavuuio' oamira tee Kumponing bakaang kara masika'antavantu'. Tee'koo sira'pamaang ninge, tee kara masikung Jiisuu' Karistoo'ke siraka'antavuu'nanka. ³ Baa tee naning aung kara tarampee-koong~ deeruvuaing dootuu'domai tee biraanke nkavuaing, ee'noko teing taaravaara

pinka'aavaining teing biraankeariainge teing kapoo' daariari otoring pinka'aara, ai' batei tee due'umaang.

Joonie Karavoto~ Daarivuu'na' ~Kenaanka-taa Dootuu'anko

⁴ Aung kara ninge Joonie daariamang dii'koo ~kevuntu'ka-taa osi-koo dootuu'nupoong otorimaing Eesia-nameensi'kooning-koo. Kumponinge teie aa'nunge, teroita otou'nunge, e'mung tee' otong, ee'noko dama'ke tee' nari' otoi poainge, teie piaaruri mooaruriaing. Napo' teinge ~kenaanka-tae Tanuaange Kumponing ba'nanumanoo' uro'kanoo'ke otoromainge piaaraari moaraariainge. ⁵ Napo' Karistoo'ke tee' nari' piaaruri mooaruriai. Teie ee'narai motekaro'ari kara masikung sira'puu'nunge bera boo'paru'noo'ke basi. Tee tutuna'nung boo'keta daa'aru'na'koo, napo' Ovinge dauraronuka tanatavurimaung kansi'nupoong. Tee Jiisuu' Karistoo' tee ee'nara nii' piaamurira bakaang erenge simpiri'antamuru' niikaning oraka' nkonanka-ita. ⁶ Ee'noko nii' bakanamuiaang deeng-antamurira napo' Bauma Kumponing bakanavitu pirisiti'nuka deeng-antamuru' tee-koo ookara meenasi ee'noko purinto' doong kante okovui otoi otoaing. Ee', masikung. ⁷ Ooveriaing tee tee poo'naang ka'mo' ninka nari' ookarai tee ooaava'naang. Teing tee too'pau'ning ee'noko ookara nantoong kansi'nupoong teing biromparii'naang tee poko ooaara. Ee', tee' ee'na'.

⁸ “Ning tee tutuna'naare ee'noko napo' asir-anaare, napo' uro'nunge ee'noko dama'nunge.”

Tee'pumaung teie Ovoring Kumponinge. “Teroita o'nou'nung, e'mung tee' o'nong, ee'noko dama'ke tee' nari' o'noi moainge. Ning tee Piikonara, ookara kapoo' nko-koo makosi.”

Karistoo' Jooni-koo Oro'parako Oovuu'na'

⁹ Ning tee Jooni dii'maiko' dii' ninka nari' baike kompampiru'nung mii'kampiritaa' Karistoo' bakaang muu'koo. Ee'noko mui' miring Patimos-koo si'mau' tee kara Kumponing bakaang daankianko Jiisuu' sira'pama. ¹⁰ Tee-koo doong Ovoring bakaang-koo ning tee teie Tanuaang Meekunge korimuio' ning-koo dama'dua aurong pankaing taaravantu' tuuviri-pina' karoma aa'puko, ¹¹ “Kapoo' dake ooveing buuku-koo daariera teing dootuu'nupoong-anko botoveai, teing ~kevuntu'ka-taa osi-koo otoromaing aa'ning-anko: Epeses, Simeena, Peekamami', Taiataira, Saadis, Piladelepia', ee'noko Leodesia'.”

¹² Tenang tee aurong ning karamuko'nung ooama'naang tee-aape bere'maru', ee'noko bere'marama ~kenaanka-taa daamu ba'ngang-kooning kooro-koo nkonii' ooantu'. ¹³ Ee'noko teenanka daamu ba'nananka-koo meeroo'ke narung naning-naumpo' teke otoko, mononopa' isikung kau'koo basi kurumpari, ee'noko tokonii'koo kooronanka na'nanii' murukeue kapeto keemoomparitaa'. ¹⁴ Bakaang bore' ee'noko dapoo' aa'na' kakaara sipisipi'koong dapoo-pina' ee'noko ka'mo'koo tu'betu'be-pina' oro'. Bakaang duta nta'pina' urung. ¹⁵ Bakaang kau' baraasi~ nta'ke ivai'nii'pina' oro', ee'noko bakaang aurong ntonanka uutuarimana' taara.

¹⁶ Bakaang bireng tampanaange beento' ~keura-
taa kompuri otoko', ee'noko karang-eta bainatu
ookamenta irinto' basiaru', ee'noko bakaang oing
duaa'pina' aa'na' sisisiisi.

¹⁷ Tenang ninge oamira tee, ning tee-koo
kau'kanoo' dua'maru' boo'pina' mantomari. Teka
teie ning-koo bireng tampanaang pante'mura,
aa'muu', “Aroreauka'. Ning tee tutuntoma
ee'noko napo' o'domai. ¹⁸ Ee'noko ning tee
napo' Domantoo'. Ning tee moomira napo'
daa'maru'nung. Ee'noko tee' nari' domamari
o'noi o'nomaa'noaing ookara batei-koo. Ee'noko
ninge tee kii'nanka kompansi o'nong aa'noko:
boo'koong ee'noko tutueu-aapening. ¹⁹ Enang
tee kapoo'nanka dake ooveining daarieaing
enang otoring ee'noko dama'ke tavo'kuaining
nari'. ²⁰ Aung tee mirumiru' aing aa'ning
oovemaatomaing-koong: ~keura-
taa beento' ning-koo tampanaang-koo
otoring ee'noko napo' ~kenaanka-
taa daamu ba'nananka koro-koo
nkonii' otoring. Aing ~keura-
taa beento' teing teing koosinunanka
makosining, teing dootuu'nupoong
~kevuntu'ka-
taa osi-koo otoromaing tanatanuka.
Ee'noko teing napo' ~kenaanka-
taa daamu ba'nananka koro-koo
nkonii' oovemaatomaing teing nkaning
~kevitura-
taa dootuu'nupoong.”

2

Tee Epeses-aapening Minkunaa

¹ Ee'noko aa'muu' ning Jooni, “Narung
karavoto daarieai tee-anko koosinung
Epesesie dootuu'nupoong tanatavurimaung-
anko.

Aa'peaing, 'Aung kara tee ~keura-taa beento' tampanaange kompuri otomaung bakaang ee'noko teing-koo ~kenaanka-taa araka ba'ngang kooro-kooning-koo meu'ke nanukoo'. Teie aa'puing, ² "Ninge tee dakaang nko-nkonanka noru'ansi o'nong pore' kompemana' aa'na' mintoontarama iirau'darava'. Ee'noko orenanka ninka otori domang aa'na' manki'doma dake baakeeneveri sira'perikoo' teing bii'ka daang kara okovuri nkanuka tamparimaing. ³ Ninge noru'ansi o'nong pankaroong banainge manki' kompeu'na' mintoontarama iirau'darava' pore' kompema nkaang miring-koo, ee'noko tee' nkorarama tee konteroaung. ⁴ Teka da' narung kapoo' ning-koo oraka' apuka'dari otong, dake ning tee piaameko'na' enang piaamea' otong. ⁵ Norunoru'eai tee' tero otoko'na' enang dua'darara otoinoo'keta ee'noko enang napo' bere'darara teing nko-nko tero nkoveko'ning nkoveai. Tee tee bere'daravaruko ning mera tee dakaang daamu ba'ngang tonta'ampaing otomanoo'keta. ⁶ Aung tampara aarumo da'koo otong, dake tee munte'emaung teing nko-nko oreng Nikolas-nupoonge nkoaamaing, tee aarumo tee ninge munte'amaunge. ⁷ Baa tee naning punkang-po'nunge tee tampa' taaravuaing tee kapoo' Tanuaang Meekunge minkuvumaung dootuu'nupoong-koo osi kante-koo. Baata teing parapaara puru'aavaining tee taura' avorompaing tee koi' domang-anta-koong sinang maa'aava'naang teke Kumponing bakanamono-koo meeroo'ke otomaung-koong."

Tee Simeena-aapenung Minkunaa

⁸ “Napo' narung karavoto daarieai tee-anko koosinung Simeenai dootuu'nupoong tanatavurimaung-anko. Aa'peaing, 'Teie ookara kapoo'koo tutuntoma ee'noko o'doma otomaunge, ee'noko boora napo' domamparu' aa'nunge aa'puing, ⁹ “Ninge tee dakaang nkononka, arikananka ee'noko ata'oi'dari otomana' noru'ansi o'nong, teka da' tee tanuaang-aape maneenara. Napo' teinge Ju'nupoong tamparimainge oraka' minkuraamana' noru'ansi o'nong, teka teinoo' Ju'nupoong masikeng deea'. Teing teing Sietani' bakanavitu-kooning. ¹⁰ Aroreauka' teing-koo kapoo' arikananka dake kune'eaining-koo. Ee aung, Sietani'ke tee paara-anta-koo dii'koo nii'ning kiimatanava-koo sipurii'naang, kivora doong-koo arikung-koo otorii'naang, teka tee aroo'dariri motekaro'nuka otoriaing bane boo' dovang-koo, ee'noko maku'koo ninge tee dii' piiko-nupoong avuavu' tampara arompima tee baakopo domampari oto'koong kuruntampiaing. ¹¹ Baa tee naning punkang-po'nunge tee tampa' taaravuaing tee kapoo' Tanuaang Meekunge minkuvumaung dootuu'nupoong-koo osi kante-koo. Baata teing parapaara puru'aavaining teinge tee kemu'kanung boo'pari oto' tora'paavauka'nung.”
, ,”

Tee Peekamami'aapenung Minkunaa

¹² “Napo' narung karavoto daarieai tee-anko koosinung Peekamami'ke dootuu'nupoong tanatavurimaung-anko. Aa'peaing, 'Teie

bainatu ookamenta irinto' kompui otomaunge aa'puing, ¹³ “Ninge dakaang nko-nkonanka ee'noko te' da' otonoo' noru'ansi o'nong, te' ee'noo' Sietani' daurarong~ deempari otomanoo'. Teka dake tee nkaang miring pinka'ei otomaung ee'noko dakaang masika'anta ning-koo tee' nari' pinka'ari otomaunge, bane tee Antipas ning-koo aroo'ari motekaro'ari kara tampa' sira'puko'nung dii'koo meu'ka tavaio' teka ee'noo'ka Sietani' otomanoo'ka. ¹⁴ Teka da'koo kapoo' ninge nii'ning oki'ning aarumo oreng otoko ooamaang, aa'noko dii'koo nii'ninge tee Beelamu bakaang nau-anta kompai otorong, teie ee'narai Baalaka' Isireeli-nupoong dua'antana' nau-antavuu'nung. Aa'noko tee taamang kumponing daang-koong-koo darinii' naiaava'naang aavavuru', ee'noko napo' kaukauro-koong aarumo nkoaava'naang siong-antavuru'. ¹⁵ Napo' nii'ninge dii'koo Nikolas-nupoong biikaang nau-anta kompai otorong, tee ninge munte'amaung. ¹⁶ Temurii'keta bere'dariai. Bere'dariaruko deeko' tee ning namu'ke dii'anko mora turampama'naang teing teie bainatue nkaang karang-etainge. ¹⁷ Baa tee naning punkang-po'nunge tee tampa' taaravuaing tee kapoo' Tanuaang Meekunge minkuvumaung dootuu'nupoong-koo osi kante-koo. Baata teing parapaara puru'aavaining ninge tee taamang kore'nang paninung avorompaigne kansi'nupoong-eta baku'nii', napo' tee kapang kakaara avorompaigne naruna' naruna', nkanoo' kuung tung-koo taura'nii' taa'ni'anta, tee miring nerakung biikaang daarinii' tere'koo. Naninge

noru'ua' tee miring, teka teie tere' nkavuainge baka noru'ui otong.” ’ ”

Tee Taiataira-aapenung Minkunaa

¹⁸ “Napo' narung karavoto daarieai tee-anko koosinung Taiatairai dootuu'nupoong tanatavurimaung-anko. Aa'peaing, 'Teie Kumponing Bauringe duta nta'pina' urung naning tupu'ui ooe, ee'noko bakaang kau' baraasi~pina' nta'ke iivai'nii' pina' oro'na' aa'pumaang, ¹⁹ “Ninge tee dakaang nko-nkonanka noru'ansi o'nong, napo' tee dakaang piaa ee'noko tee masika'anta ee'noko napo' teing nantoong pakuerimana'. Ee'noko parapaara-koo iirau'daravarukoo', ee'noko enang noru'ansi o'nong aa'na' masika' mintoontaramaang tutuna'noo' divu'antavei. ²⁰ Teka aung kapoo' ninge da'koo ooamaang, dake teni manikuma Jesabel baka nakaronani~tamparamai taura'peio' nau-antavarama nkaning botovotonaanuka ako'ke be'antavurimaung. Ee'noko aa'ning-koo barevurikoo': kaukauro nko ee'noko kumponing daang-koong-koo darimpaamaung taamang nai-koo. ²¹ Ninge tee teni batei avonsing bere'araa'naang, teka teni piavoaruing bere'koo, teieta bakaang aarumo kaukauro nko-ita. ²² Ee aung, teni teni ninge enang sisikeera pankaing-koo sipama'naang ee'noko teing teni ninka nari' nampeesi orariaamaing kiimata pankaing-koo siparama'naang, teing biikaang orara nko-nko-ita bere'ariaruko deeko'. ²³ Ee'noko tenie baurukaa' dupisi'arampainge, ookara dootuu'nupoonge osi kante-koo noru'maavaina' ning tee ee'nara

nantoong biikaang onou domang-koo noru'ansi o'noing. Ee'noko ninge ee'narai nantoong naruna' naruna' kante nkoverimana'koo bari'dampiaing. ²⁴ Teka dii' nii'ning Taiataira-nupoong tee temurii' nau-anta siomperiaung, napo' barerariarukoo' tee-koo nii'ninge Sietani' bakaang makensi'nung tampaamaung-koo. Ninge aa'dampimang dii'koo tee nii'ning kapoo' manki' pante'ampauka'nung. ²⁵ Teka tee kapoo' enang komperi otoing tee tampa' pinka'eri otoaing bera ning moainoo'ke basi. ²⁶ Baata teing parapaara puru'aama nkaang nko-nko kompai otoroaining bera botu basinoo'ke, ninge tee teing iri'po'nupoong deeng-antavarampaing ookara nantoong-koo amutemuu'koo daua teing tanata-koo. ²⁷ Ning tee Mma'ke temurii' iri' amuu'nung Daari Meekunge aa'pumana',
 'Teie tanatavuriaing aini-koong ninka donsi' ninka. Ee'noko teie kansi'koong utau-pina' putura'uriaing.' *(Kena 2:9)*

²⁸ Napo' tee ninge avorompaigne teing tee maataru. ²⁹ Baa tee naning punkang-po'nunge tee tampa' taaravuaing tee kapoo' Tanuaang Meekunge minkuvumaung dootuu'nupoong-koo osi kante-koo." ' ' "

3

Tee Saadis-aapening Minkunaa

¹ Ee'noko aa'muu' ning Jooni, "Napo' narung karavoto daarieai tee-anko koosinung Saadisie dootuu'nupoong tanatavurimaung-anko. Aa'peaing, 'Aung tee kara teie ~kenaankataa Kumponing bakaning tanuaang-po'nunge

ee'noko napo' ~keura-taa beento' tampanaange kompui otomaunge aa'pumaang, “Ninge tee dakaang nko-nkonanka noru'ansi o'nong ee'noko nantoonge domantoo' tantaamana' noru'ansi o'nong, teka da' boo'pina' ooramaang. ² Deto tanteraravai! Teing kapoo' otoining puring-antaveai mme' boo'paravaruko, ai' dakaang nko-nko koomparavaung ooreronsing nkaang Kumponing-koo dutakanoo'ke. ³ Norunoru'eai dake tee kapoo' taaravera nkaveu'nung, ee'noko pinka'eai tee. Bere'daravai dakaning orarananka-ita. Da' tanterari otoauka'nung deeko' tee ning da'anko tee bakiaa' nko-pina' tavo'kampaing dake noru'eauka'nung batei-koo. ⁴ Dii'koo nii'ning Saadisie otorining-koo biikaning mononopa'nanka ku'mi'antavaava' otoroining. Ee'noko teing ee'ning teing makosinuka ni'ninka nari' nanampiaining mononopa' kakaara kurumpariri. ⁵ Baata teing parapaara puru'aavaining teing teing-pina' nari' kurumpariaining mononopa' kakaara, ee'noko ninge biikaang miring tee piu'ampauka'nung teieta buuku domantoo' domampariaining biikaang miring daarinii'keta. Ee'noko ninge tee biikaang miring Mma'koo ee'noko koosinunanka-koo dutaka-noo'ke sira'pampaing nkaning tamparama. ⁶ Baa tee naning punkang-po'nunge tee tampa' taaravuaing tee kapoo' Tanuaang Meekunge minkuvumaung dootuu'nupoong-koo osi kante-koo.” ’ ’ ”

Tee Piladelepia'aapenung Minkunaa

7 “Napo' narung karavoto daarieai tee-anko koosinung Piladelepia'ke dootuu'nupoong tanatavurimaung-anko. Aa'peaing, 'Aung kara tee tee Naning Meekung ee'noko Paariaravaung bakaang, tee Deevita' bakaang kii' kompui otomaung teri'ke daate'uko nii'nung naninge napo' da'puarupeu', napo' da'puko deeko' nii'nung naninge daate'uarupeu'. 8 Teie aa'pumaang, “Ninge tee dakaang nko-nkonanka noru'ansi o'nong da' iri'navu oto'deruko nkaang kara pinka'ei siompemaung. Ee'noko nkaang miring penkempeunge. Tee'koo ninge karanaang daate'deromira sipansing da' tung-koo nii'nung naninge kumpi'koo makotua'. 9 Ee aung, nii'ning teke Sietani' bakanavitu otorong daang Ju'nupoong tamparimaing nka Ju'nupoong deea', tosi baukonuka. Ee aung, teing teing ee'ning da'anko botoaranko da'koo kau'kanoo' kinkinaara pankaing-antaraava'naang, ee'noko da' ninge piaaramana' noru'aavai. 10 Ee'noko dake tee nkaang kara boonko mii'kii pinka'emanoo'koo da' tee ninge tampa' tarerampaing tee-koo batei parapaara arikung-koo ookara nantoong kansi'nupoong-koo tavo'kuaing-koo, paaravurima ookara. 11 Ning tee da'deng moo'naang, tee kapoo' kompei otoing tee pinka'ei otoko, naninge pari'du'neenga tee dakaang baakopo.* 12 Baata teing parapaara puru'aavaining tee ninge pava pankava-koo natuku pina' keeng-antavarampaing nkaang Kumponing bakanava-koo. Ee'noko teketa tee

* **3:11:** Ooveai Makensi'nung Oo 2:10.

tee tenkenuauka'nung, ee'noko ninge tee tee-koo nkaang Kumponing-koong miring daariampaing. Napo' tee nkaang Kumponing bakaang osi pankamono-koong miring tee-koo daariampai, tee nerakung Jerusalema' paning-eta depeto poaing ee'noko nkaang Kumponing-eta poaing. Ee'noko napo' koonto' nkaang miring nerakung tee-koo daariampainge. ¹³ Baa tee naninge punkang-po'nunge tee tampa' taaravuaing tee kapoo' Tanuaang Meekunge minkuvumaung dootuu'nupoong-koo osi kante-koo." ' ' "

Tee Leodesia'aapenung Minkunaa

¹⁴ "Napo' narung karavoto daarieai tee-anko koosinung Leodesia'ke dootuu'nupoong tanatavurimaung-anko. Aa'peaing, 'Teie Miru' Paariaravaunge, Motekaro'ari Kara Masikung Tampa' Sira'ke Kumponing nkovuru'ning-koo okonarai aa'pumaang, ¹⁵ "Ninge tee dakaang nko-nkonanka noru'ansi o'nong, da' tee baru' ka'matoong deea' ee'noko baru' uipaarii' deea'. Tee'koo ning piamomaang da' tokoona' nari' deentari oto'koo, aa'noko uipaarii' deeko' nii'noo' ka'matoong. ¹⁶ Teka da' mantong-koo meu' basi, baru' uipaarii' deea' ee'noko baru' ka'matoong deea', tee'koo ninge da' nkaang karang-eta kuripiorampaing. ¹⁷ Dake enang aa'pemaang, 'Ning tee enang ookara-koo kavo-koo makotunsi o'nong; enang kapoo'koo pia o'noa'. Teka dake noru'ea' tanuaang-aape da' tee piaaru' papovuru', ata'oi', kaputu', ee'noko simpenoi'. ¹⁸ Ninge koonto' nauramaang da', ning-koo tee kooro nta'ke

simpe'ura kiiroraa'antavuu'nung moo'siiaing, tanuaang kavopo'nung deentaraa'naang. Napo' mononopa' kakaara ning-koo moo'eai simpenoi' ooraamaung nopa'daravaina'. Ee'noko napo' marasini moo'eainge ning-koo, duta-koo si'darara tampa' oomeaina'. ¹⁹ Ninge tee teing nantoong piaavaramaing teing oraka' nkoaako aka'paransi koong-antavaramaung. Tee'koo nkaning meekupoong deentariri otorii'naang kevi'darima bere'dariai! ²⁰ Ooveriko, ning tee aung karanaange donkonansi karomang. Baie naninge nkaang aurong taaravura karanaang daate'uko deeko' ning tee tee-anko tumarara tee ninka nari' taamanampeaing. ²¹ Baata teing parapaara puru'aavaining ninge tee makosi-antavarampaing nkanoo' ba'nava'nani'domai miirinkanoo'ke nari' ba'nanui oto'koo, tee' nari' ninge puru'amira Mma' bakanoo' ba'nani'domai miirinkanoo'ke nari' ba'nanunsi o'noremana'. ²² Baa tee naninge punkang-po'nunge tee tampa' taaravuaing tee kapoo' Tanuaang Meekunge minkuvumaung dootuu'nupoong-koo osi kante-koo." ' ' "

Sipisipi'ke Buuku Paninga Bere'uiio' Kansi'nupoong Manki'oroko Oona'

4

(4:1-11:19)

*Tee Daurarong~ Pankaing-antavaamana'
Bakanoo'ka Paning-koo*

1 Teketa napo' ooama narung karanaang daate'ari otoko paning-koo ooantu', ee'noko teketa tee narung aorong tutuna' taaravantu' aa'nunge tuuviri-pina' karoma aa'muu', “Doompeto a' poai. Kapoo' aung-koo dama'ke basiaraa'naang otoing naurama'naang.”

2 Teketa tenang namu'ke Tanuaang Meekunge kurunkemuio' teka paning-koo narung Daurarong bakaang overimpari ba'nava'nani' ooantu' teke narung naning ba'nanuio' tee-koo.

3 Tee teke ba'nanui otoko'nung bakaang oing oo-koo tee-pina' kapang jasipa'pina' pipi'daari, ee'noko konilian aa'ning-pina' arakavari otoko', ee'noko te' ee'noo' ba'nani'doma eeravoi korovui otoko', kapikapia'umaunge tee-pina' kapang eemaroli-pina' oro'.

4 Te' napo' tee daurarong ba'nanui otoko'noo' kenaanka kivora-ita karenaumo ovontumpariri ba'nava'nani'nankai koroai otoroko'. Teing-koo ba'nava'nani'nanka-koo kenai'ka-ita karenaumo nii'ning ovontung ba'naniai otoroko', mononopa' kakaara kurunii'nuka ee'noko bore'koo koro-koong baakopo kurunii'nuka.

5 Teketa tee daurarong ba'nanui otoko'noo'keta pipirakai ninka nininimpuma kurung-kurung tompoo'kuko'. Ee'noko teke overimpari ba'nava'nani'koo uro'kanoo'ke napo' puu ~kevuura-taa urumpariko', teing teing ee'ning ~kevuura-taa Kumponing bakaning Tanuaang.

6 Ee'noko Daurarong ba'nani'domai uro'kanoo'ke narung kapoo' otoko' pirung-pina' oro', aa'na' neenkiroo' oorara pina' oro'. Ee'noko te' Daurarong ba'nani'doma kapoo'ke karenaumoi

domantoiai koroai otoroko' dutai mmau'ke maanto' ookamenta-koo, uro'kanoo' ee'noko dama'ukanoo'.⁷ Tutuna'nung teing-koo kapoo'koo domantoia-koo laioni-pina' oro'. Kenaanka-nung napo' boromaka'koo baarinung-pina' oro'. Beenaumo-nung napo' oinoo' naning-pina' oro', ee'noko karenaumo-nung kapoo' mareoi' purerenui otoing-pina' oro'.⁸ Ee'noko teing-koo ookara kapoo' domantoia-koo naruna' naruna' biikaang kupa' ~narung-taa. Ee'noko napo' duta mmau'ke maanto'ke bera kupa'ka boonge, aa'noko uro'kanoo'nairu ee'noko dama'dukanoo'nairu nari'. Ee'noko muung ee'noko doong kenavariri otorokoo' aa'paama, “Meekung, meekung, meekung tee Oving Kumponing, ookara-koo dau basie piikonara. Teroita otou'nung, e'mung tee' otong, ee'noko dama'ke tee' nari' otoi poainge.”

⁹ Ee'noko teing kapoo'nanka domantoia tee' nari' kenavarima Kumponing meena'antavaakoo' biivimpaama ee'noko dotuarima ee'nara-koo teke overimpari ba'nani'domai ba'nanui otomaung-koo tee tee' nari' otoi otomaung ookara doong-koo.¹⁰ Ee'noko tenang tee' nkoariko teing kenai'ka-ita karenaumo ovontung te' tee-anko teke overimpari ba'nani'domai ba'nanui otomaung-anko uro'kanoo' miinge keemparima daangampaakoo', tee tee' nari' otoi otomaung. Biikaang baakopo te' tee-koo ba'nava'nani'koo uro'kanoo' sipaarima kenavarima aa'paakoo',¹¹ “Oving ee, Kumponing, da' bakei makosi nka-koo tee meenasi ee'noko tee biiving ee'noko

tee purinto', ai' da' tee ookara kapoo'nanka nkoveu'nung. Teing teing dakaang pia-koo dake nkoverio' domampariri otoromaing.”

5

Joonie Narung Buuku Pinka'nii' Oovuu'na'

¹ Ee'noko tee-koo daurarong~ bakaang ba'nava'nani'koo teke ba'nanui otou'nung-koo tampanaang-koo ninge narung buuku ooantu' ookamenta-koo daarinii', kuunge ee'noko dama'due, teketa dau-eta ~kemu'ka-taae pinka'nii' teie pinkapinka'ke, aa'na' meekunge. ² Teketa narung koosinung~ purinto' ooantu' teie aa'na' bokuma aa'puko, “Baa miring-po'nung ane' buuku bere'koo makosi? Baa kansi' okonara taa'ni'antavari aing pinkapinka'nanka kaape'upeu'?” ³ Bakei makotua' naning miring otoaunge tee aung ane' buuku dapa'uma kuung oo-koo, ee'noko tee' oro' naning miring-po'nung otoaruu' aa'noko paning-koo otoromaing-koo napo' kansi'koo o'norimaing ee'noko kansi'ka kuunge otoromaing-koo. ⁴ Ee'noko ning bakei aa'na' biromaru' naning tene' buukunane' bere'ura kuung oovuaing otoaruio'. ⁵ Teketa tenang teing-koong ovontung-koonge narunge aa'muu', “Birontaravauka', ee aung. Tee Laioni Juda bakanamuaang-koong bore', napo' Deevita' bakanaving-koonge, teie tee parapaara puru'uing. Teie ee'narai tee pinka'nisi kaape'ura tee aung ane' buuku bere'uu'naang.”

Joonie Teu Sipisipi' Kampianu Oovuu'na'

⁶ Teketa napo' ookama sipisipi'nu Kampianu ooantu'nung teke tee ovorimpari ba'nani'domai, ee'noko teing karenaumo kapoo' domantoia otoroko'noo'ke donkonuio' teing-koo ovontung-koo meu'ke. Teu ee'nu dupisi'au'nu-pina' oro'nu. Ee'noko kaintananka ee'noko dutananka ~kenaanka-taa otoinu, teing teing ~kenaanka-taa teing Kumponing-etaning tanuaang ookara kansi'koo botovuru'ning. ⁷ Teketa tenang teu Kampianue bera tee buuku nkavuu' tee-koo ovorimpari ba'nava'nani'domai ba'nampari otomaung-koo bireng-koo tampanaang-koo. ⁸ Ee'noko tenang teie tee buuku nkavuko teing kapoo' karenaumo domantoia ee'noko napo' teing kenai'ka-ita karenaumo ovontung te' teu-anko Kampianu-anko kau'kanoo' dapuu'kai dua'ariru'. Ee'noko teing ovontung aing aa'ninge kanteariri kompai: kapoo' kiita-pina' oro'ning ee'noko napo' utau kooro-kooning kanteng paro'nii' tampa' nuuraa'ke maanto'. Teing teing kunsinanka nantoong meekupoong biikaning. ⁹ Teketa kena nerakung kenavaama aa'paako', "Bakei da' tee makosi tee aung ane' buuku nka-koo ee'noko tee pinkapinka' kaape'era bere'epeu', ai' da' tee dupisi'dau'nung ee'noko dakaang erenge Kumponing-aape nantoong mmau' moo'eru' avi-tevitu-eta ee'noko ookara kara amutemurii'keta ee'noko ookara nantoong amutemurii'keta, ee'noko ookara nantoong kansi'nupoong amutemuu'keta. ¹⁰ Dake narung muu' deeng-antaverining napo' piristi'nanka miru'eri niikaang Kumponing bakaning kansi'koo tanatavarii'naang."

Teu Sipisipi' Kampianu Biivimpau'na'

¹¹ Teketa napo' ooama kena-koong aorong taar-
 avantu' koosinunanka bakei dakuraaku' deeru-
 paa'ke koroai kenavariko teke ee'noo'ke Dau-
 rarong~ ba'nanui otoko'noo'ke teing ninka ovon-
 tung ee'noko teing kapoo' domantoia ninka nari'
 otoroko'noo'ke. ¹² Aa'paako' aa'na' bokiaama
 kenavarima, “Makosi tee Kampia dupisi'au'nung
 teing aing aa'ning nka-koo: purinto', kavoka-
 voro, matau, iri', biiving, meenasi, ee'noko tee
 biraanke.” ¹³ Teketa napo' auronanka taaravantu'
 ookara kapoo' domantoia-ita aa'noko paning-
 kooning, kansi'kooning, kansi'ka kuunge otoro-
 maing ee'noko pirung-kooning. Teing ookara
 tenairu-koo otoromainge kenavarima aa'paako',
 “Biraanke ee'noko biiving napo' meenasi ee'noko
 tee purinto' tee tee-koo Daurarong deempari
 ba'nanui otomaung-koo otoi otoaing ookara batei-
 koo, ee'noko napo' tee-koo Kampia-koo otoainge.”
¹⁴ Ee'noko teinge kapoo' domantoia karenaumi
 aa'paako', “Ee', masikung.” Ee'noko teing ovon-
 tung doonko dapuu'kai dua'arima dootuu'ariko'
 tee-koo.

6

*Teue Kampianue ~Narung-taa Pinkapinka'
 Kaape'uu'na'*

¹ Teketa tenang ooansio' teue sipisipi'
 kampianue tutuna'nung pinkapinka' kaape'uu'
 teing-koo ~kenaanka-taa pinkapinka'nanka-koo,
 ee'noko taaravansi o'noko teing-koo karenaumo
 kapoo' domantoia-koo narunge kurunkurung-
 pina' karoma aa'puu', “Poi.” ² Ee'noko ooama

navoro' oosinavoro' kakaaranavoro' ooantu', naning tevorokoo ba'nanui otou'nunge mpaang kompui otoko. Ee'noko piikonara deemparako baakopo tee-koo kurumpaio' bera napo' dau basinoo' pinivurima boong deempuru'. ³ Teketa napo' kenaanka-nung pinkapinka' kaape'uu', ee'noko napo' taaravansio' kenaanka-nung kapoo' domantoia-koonge aa'puu', "Poai." ⁴ Teketa napo' kevoroka-navoro' oosi-koo urumpuma navoro' bakoaru', tevorokoo daue naning ba'nanui otoko. Bainatu isikung kong-antavau' ee'noko taura' nantoong kansi'nupoong-eta mooa pari'uriko turampeema dupisi'eeaing-koong avau'.

⁵ Teketa napo' beenaumo-nung pinkapinka' kaake'uko beenaumo-nunge kapoo' domantoia-koonge aa'puko taaravantu', "Poai." Tee'puko oosinavoro' mutaanu'navoro' poko ooantu', tevorokoo naning ba'nanui otoko birenge sikeere kompui. ⁶ Ee'noko narung aurong taaravantu' teing-koo kapoo' karenaumo domantoia-ankoita karoma aa'puko, "Taamang apuka'parako nau' bau'nu' na'mung doong-koong moo' siompei sikeereveai, ee'noko beekuri aane tee' nari' siompei sikeereveaing, teka mou dovang koi' sinampo'ning orarieauka'."

⁷ Teketa napo' tee karenaumo-nung pinkapinka' kaape'uko napo' tee karenaumo-nung kapoo' domantoo' karoma aa'puko taaravantu', "Poai." ⁸ Teketa ooama oosinavoro' booruraa'navoro' ooantu'. Naning tevorokoo dau ba'nanui otou'nung bakaang miring Boo'. Ee'noko dama'keta tutueue siompui nanuko'.

Ee'noko iri' tenaanka avaaretu' nantoong kansi'nupoong karevituri-koo tankampaareta teing-koo navitu dupisi'koo aa'ninge: bainatue dupisi'koo, peerai boo'koo, doovaninkainge siipai dupisi'koo ee'noko kau'karenaumo-nankai dupisi'aariai.

⁹ Teketa napo' tenang teie Sipisipi' Kampiai pa'noko'nung pinkapinka' kaape'uko teka boonturoma-koo boonga nantoong Kumponing bakaang kara pinka'ai sira'paako dupisi'aaru'ning biikaang tanuaang ooantu'.
¹⁰ Teinge aa'na' bokiaama aa'paako', "Ovoring purinto', meekung ee'noko paariraravaung, batei arenang dake ookara nantoong kansi'nupoong simpe'erira teing nii' dupisi'maaru'ning maku'eriaing?"
¹¹ Teketa teing mononopa' kakaarai kantevurira nii'naroong napo' uaavoroi otoroo'naang tampuru' bera napo' nii'ning bii'maikorori' teing-pina' tavaarima dupisi'aariaininge deerunoo' makotuainoo'ke basi.

¹² Teketa napo' ~narung-taa-nung pinkapinka' kaape'uko ooama u'mi' pankaing nkoarako ooantu', ee'noko duaa' mutaanampura baarong mutaanu'pina' oro'paru', ee'noko kaara pankav-eraa'ou'noo'ka koonto' ereng-pina' oro'paru'.
¹³ Ee'noko beento'nanka paning-kooning kavarima kansi'koo dua'ariru', karikau'koong sinananka pionge darampuriko kavarima dua'arimana'.
¹⁴ Ee'noko paning tamung tani'pina' kai'aru', ee'noko ookara iu'nanka napo' mui'nanka diiri'ariru' oتمانairu-eta.
¹⁵ Teketa aing aa'ning dauraronanka ookara kansi'koo-

nupoong, nantoong pankenanka, tavu'koo urantanuka, nantoong kavo-po'nupoong, ee'noko iri'po'nupoong, ee'noko napo' nii'ning nantoong, botovotonaa'nuka ee'noko osikaiaang, iu'nankakoo meu'nairu-aape koo'arima kuvinankakoo kuung ee'noko boia'nankakoo boong baku'arima aa'paako', ¹⁶ “Nii'koo dau dua'darara nee'meriai teie Ovinge ba'nava'nani'koo ba'nanui otoinge oomuri'neeng. Napo' teieta Sipisipi' Kampia bakaang iira-ita baku'meriai. ¹⁷ Te'mung beekaang iira orara aarumo-koo oro'antavureaina'mung e'mung basiarung. Bakei naning tekang doompuresi donkonui otoaing otoa!”

7

Isireeli-nupoonge Kumponing Bakaang Taa'ni'anta Oing-koo Nkavau'na'

¹ Teketa napo' tee tankinuko koosinung karenaumo oarantu' aung-koo kansi'koo karenaumo kunku'doi'koo donkonai otoroko doving avo'ai aing aa'ning uupuvuriaroo'naang: kansi', pirung, ee'noko koi'nanka. ² Teketa napo' narung koosinung duaa' pomanoo'keta deto beko ooantu' tee Kumponing Domantoo' bakaang taa'ni'anta kompui, ee'noko teie aa'na' bokuma teing karenaumo koosinung kansi' ee'noko pirung orari-koo purinto' avuru'ning aa'puru', ³ “Kansi' dovang pirung ee'noko koi'nanka mme'ka orari-antaveriaruko io' niikaang Kumponing bakaning botovotonaa'nuka oing-koo taa'ni'antavarampiko deeko'.” ⁴ Teketa taaravantu' deerunoo' teing taa'ni'antavuru'ning

naro'ka: narung daaku'keta karenaumo kivora-eta karenaumo kokorei' [144,000], ainoo' teing ookara Isireeli baurukaa'keta muu' kante-ita:

⁵ Juda bakanaving-eta taa'ni'antavuru'

kivora-ita kenaanka kokorei'.

Ruben bakanaving-eta taa'ni'antavuru'

kivora-ita kenaanka kokorei'.

Kaata' bakanaving-eta taa'ni'antavuru'

kivora-ita kenaanka kokorei'.

⁶ Asa bakanaving-eta taa'ni'antavuru'

kivora-ita kenaanka kokorei'.

Napitalai bakanaving-eta taa'ni'antavuru'

kivora-ita kenaanka kokorei'.

Manase bakanaving-eta taa'ni'antavuru'

kivora-ita kenaanka kokorei'.

⁷ Simioni' bakanaving-eta taa'ni'antavuru'

kivora-ita kenaanka kokorei'.

Liivai' bakanaving-eta taa'ni'antavuru'

kivora-ita kenaanka kokorei'.

Iisakaa bakanaving-eta taa'ni'antavuru'

kivora-ita kenaanka kokorei'.

⁸ Sebulon bakanaving-eta taa'ni'antavuru'

kivora-ita kenaanka kokorei'.

Josepa' bakanaving-eta taa'ni'antavuru'

kivora-ita kenaanka kokorei'.

Bensimani bakanaving-eta taa'ni'antavuru'

kivora-ita kenaanka kokorei'.

Nantoong Karika'ke Kumponing Daangampau'na'

⁹ Teketa napo' tee-koo dama'due oama bakei nantoong miatara ooarantu' naninge deeru-koo makotua', aa'ning-eta porou'ning: ookara kansin'anka-ita, muu'keta, nantoong amutemurii'keta, kara amutemurii'keta, teke Ovoring ba'nani'domai ee'noko napo' tee-koo

Kampia-koo uro'kanoo'ke donkonai otoroko mononopa' kakaara kurunii'nuka ee'noko birenge moupaaokoong para' kompai. ¹⁰ Ee'noko aa'na' kareaama aa'paako', "Domang-anta tee niikaang Kumponing-eta ba'nava'nani'domai ba'nanui otomaung-eta poaing ee'noko napo' teieta Sipisipi' Kampia-ita." ¹¹ Teketa teinge koosinunankai koroai otoroko teing ovontung ee'noko teing kapoo' karenaumo domantoia te' overimpari ba'nava'nani'doma uro'kanoo' dapuu'kai dua'arima daangampaako' tee Kumponing, aa'paama, ¹² "Ee', tee-koo niikaang Kumponing-koo otoaing teing aing aa'ning: biraanke, meenasi, matau, tampa' tang, biiving, iri', ee'noko puring-anta ookara batei-koo. Masikung."

Biikaang Sisikeera Tee Enang Oparing

¹³ Teketa narunge teing-koo ovontung-koonge ning nia'muma aa'muu', "Aing baata mononopa' kakaarai nopa'nii'nuka? Napo' areketa poroininge?" ¹⁴ Ee'noko ninge aa'pantu', "Aung ee, ning aa' noru'ampa'. Dake pa noru'ei otong."

Teketa teie aa'muu' ning, "Aing teing nantoong tee batei aa'na' arikung puru'aara porou'ning. Ee'noko tee biikaang mononopa' tee tee-koo ereng-koo tee Sipisipi' Kampia bakaang-koo duu'paio' aa'na' kakaaravou". ¹⁵ Tee'koo teing Kumponing bakanoo' ba'nava'nani'doma uro'kanoo' donkonai tee dootuu'aamaung doong ee'noko muung bakanava meekava-koo, ee'noko teie teke overimpari ba'nani'domai ba'nanui

otomaunge kuung koo'uri nari' otoromaung.
¹⁶ Teke tee teing peeravoroa' otoroaing, napo'
 ntong-koo nukaa'oroa' otoroai, duaa'ke ui'urima
 baikevuriauka' ee'noko napo' naa'eeravoroauka'.
¹⁷ Ai' tee Sipisipi' Kampia teke overimpari
 ba'nava'nani'domai meu'ke otomaung tee
 biikaang tanata-nko, ee'noko teie teing te' ntong
 pu'anta domantoo'aape be'antavurimatoaing,
 ee'noko Kumponingee tee biikaang ta'du duta-ita
 piu'evuriaing.”

8

Teie Sipisipi' Kampiai ~Kenaanka-taa-nung Pinkapinka' Kaape'uu'na'

¹ Teketa napo' teie Kampiai ~kenaanka-
 taa-nung pinkapinka' kaape'uko ookara
 kapoo' paning-koo oki'noo' ka'duuariru'
 namarang aua-pina'. ² Teketa ~kenaanka-
 taa koosinung ooarantu' Kumponing-koo
 uro'kanoo'ke donkonai otoromaing, ee'noko
 teinge tuuviri ~kerenta-taa nkavau'. ³ Ee'noko
 napo' nii'nung koosinung kooro-koong tapeng
 kompui pora boonturoma donkonuu'. Ee'noko
 tee kanteng tampa' nuuraa' mmau' avau'
 pitu-koo teing ninka kunsinanka ookara
 nantoong meekupoong biikaang ninka
 nari' boontunamparaa'naang teke kooro-
 koo nkonii'noo'ke boonturomai, overimpari
 ba'nava'nani'doma-koo uro'kanoo'ke. ⁴ Ee'noko
 tee kanteng paro'uiio' te' ninka ii-noo' kunsinanka
 ninka kompeereta teing meekupoong biikaang
 ninka deto daa'aru' Kumponing-anko koosinung-
 koong bireng-eta. ⁵ Teketa teie koosinunge

tee tapeng nkavura nta'ke maanto'antavuu'
boonturoma-ita nkavuu'nunge, ee'noko terempo'
kansi'aape bai'uu', teketa aa'nou' pipirakai
kurung-kurung ninininimpuma u'mi' nkoaru'.

*Karenaumo Koosinunankai Tuuviri
Doompeitaa' Puumpau'na'*

⁶ Teketa tenang teing ~kenaanka-taa koosinung
teing tuuviri puumpaava'naang maamuariru'.

⁷ Ee'noko tutuna'nunge bakanareng tuuviri pu-
umpuko apo' kamaarie moomparama kapang
kaa'omana' kaa'ora kansi'koo doonko tumpu-
tumpurung dua'aru' ee'noko napo' nta' erenge
mavo' tee' nari' kansi'koo dua'aru'. Ee'noko
kansi'koo beevorai navora' taivuu', koi'nanka-
koo beevorai-koo navora'kooning taivuu', napo'
ookara baa' oki'nareka' taivuru'.

⁸ Teketa napo' kenaanka-nung koosinunge
bakanareng tuuviri puumpuu', ee'noko kapoo'
iu' pankaing-pina' oro' nta'ke taivuko pirung-
koo dua'aru'. Ee'noko pirung-koo beeru'pi
naru' ereng narung deemparu'. ⁹ Ee'noko
kapoo' pirung-koo domampariri otoromaing-
koo beemantori-koo namanto boorou', ee'noko
aarerinanka-koo beemantori namanto nta'ke
taivurira opuru'.

¹⁰ Teketa napo' beenaumo-nunge koosinunge
bakanareng tuuviri puumpuu', ee'noko narung
beento' pankaing paning-eta dua'aru', puu-
pina' arakavari nta'ke taivuko, ee'noko aa'ning-
koo dau dua'aru': ntong-koo beeriiru-nari-koo
ee'noko pu'antanairu-koo tee' nari'. ¹¹ Tee-koong
beento'koong miring Dopa Tokaa'. Teketa teing

ntonanka beento' dua'aru'ning tokaa' doparopa-po'nung deempario' nantoong mmau'ke naiaama boo'pariru'.

¹² Teketa napo' karenaumo-nunge koosinunge bakanareng tuuviri puumpuu' ee'noko aa'nou': duaa'koo oki'nameng paparovuu', napo' kaara-koo oki'nameng paparovuu', ee'noko beento'nanka-koo nii'namanto* paparovuru'. Ee'noko aa'nou': te'mung doong apuka'paru'. Napo' te'mung muunga tee', beento'nanka-ita kaara oki'nameng-koo araka otoaruu'.

¹³ Teketa napo' ooama narung mareoi' aa'na' karoma auvi'aue puraanuma aa'puko taaravantu', “Oi, oi, baka', baka' piaaru'nuka kansi'koo otoromaatomaing. Teinge asi'ninge beenaumoi koosinunankai biikaning tuuviri puumpaako teing-koo bakei sisikeera pankaing tavo'araa'naang.”

9

Pa'noko'nung Koosinunge Tuuviri Puumpuu'na'

¹ Teketa napo' pa'noko'nunge koosinunge bakanareng tuuviri puumpuu'. Teketa ninge narung beento' ooantu' paning-eta kansi'koo dua'aru'nung. Ee'noko kii' kong-antavau' tee te'nung dinkung tumangropa-koong. ² Ee'noko teie tee dinkung tumangropa daate'uko teieta ii kutekuteivuu' nta' pankaing-eta popeu'na'. Ee'noko teie iie teketa dinkung-eta kutekuteivuma aa'nou': duaa' mutaanampura aanaroo' deto tunumparavaruu'. ³ Ee'noko

* **8:12:** Beemantori-koo namanto-kooning, (1/3).

teieta ii-eta ntaa'nanka bakoarira kansi'koo kato bereravariru' purinto'nanka kaki-koo bakei orovei'pina' naapunanka teing; ee'noko munkeita-koong iri' kong-antavaaru'.

⁴ Ee'noko tee baa'nanka kansi'koong napo' teing koi'kooning para'nanka orari-koo taura'paaria', teka nantoong naing deeko' ookara kaki-koo makosi teing Kumponing bakaang taa'ni'anta otoroaing biikaang oing-koo. ⁵ Tee-noo' pa'noko' kaara-koo kuunge sisikeera-antavaarii'naang taura'paaru', teka dupisi'koo deea', tee tamung naapuaarima sisikeera-anta-koo. Naapunoo'koo tee' orovei' pina' mantong tenang naning taivuko.

⁶ Teketa teing-koo pa'noko' kaara-koo kuunge tee nantoonge booroaing taung besi'aama pore'oroaing, teka taung ooaavauka'nung bakei. Boo'koo aa'na' piavoroko boo'ke tee teing meumpuria' tokoi mmaruaing.

⁷ Tee ntaa'nanka tee oo-koo oosi-pina' oro'nanka tavutavu'koo maamuariri otoroining-pina', ee'noko biikaang bore'koo kapoo' baakopo koro-koong-pina' oro' otong. Ee'noko oinoo' naning-koong-pina' oro'nanka.

⁸ Ee'noko biikaang dapo manikuma-koong-pina' isikananka, napo' si'da'noo' laioni-koong-pina' kepe'nii'nuka. ⁹ Ee'noko biikaang murukeu-nee' aini-koong-pina'oro', ee'noko tenang puraanaako kupa'koong aurong kaarisinanka mmou' oosinankai tavutavu'koo kua'parima kurunkurunkaanaamana' taara. ¹⁰ Teing ee'ning teing baring tairo'nukai munkeita-

pina', ee'noko te' biikaang baring-koo purinto' otong nantoong baike-koong teing-koo pa'noko'

kaara-koo kuunge. ¹¹ Ee'noko teing tee narung dauraronge~ tanatavurimaing. Tee daurarong tee narung koosinung tee dinkung tumangropa tanatavumaung. Bakaang miring liburu-na'koo tee Abadon, ee'noko Kiriki'na'koo Apolion, miru'noo' Tooreere. ¹² Narung kapoo' arikung tee tankinuing. Ee aing, enang tee kenaanka kapoo' arikeng mme' otomang dama'ke tavo'kuree'naang otoning.

~Narung-taa-nung Koosinunge Tuuviri Puumpuu'na'

¹³ Teketa napo' ~narung-taa-nung koosinunge bakanareng tuuviri puumpuu', ee'noko narung aurong karoko taaravantu' teketa boonturoma-ita Kumponing-koo uro'kanoo' kooro-koo nkonii'noo'keta, ookamenta karenaumo kunku'doi'keta. ¹⁴ Ee'noko teie aurong tee ~narung-taa-nung koosinung tuuviri kompui otoko'nung nauvuma aa'puu', “~Karenaumo-taa koosinung dai'ariri otorong teke tee ntong pankarei Iuperetisi-ankoi. Teinge tee batei Kumponing miru'uu'nung nempaamaang maamariri nantoong-koo beenaumo nariong dupisi'aarii'naang; ¹⁵ Aia', tee batei tee amare', au kaaranu ee'noko e'mung ee'na'mung deempario' dipi'eriko berora Kumponing miru'uru'na' nkoaavai.” Teketa teie koosinunge taaravura teing karenaumo koosinunanka dipi'uru'. ¹⁶ Teketa tavu'nupoong oosinanka-koo ba'naniau'ning-koong deerunoo' taaravantu' kenaanka daaku' kokokokorei' [200,000,000]. ¹⁷ Ee'noko napo' noone-koo oosinanka-koo

nantoong ba'nani'aio' ooarantu' biikaang murukeu-nee' nii'noo' nta'pina' urung, nii'noo' iinau-pina' oro', ee'noko nii'noo' piiko-pina' meraa'. Ee'noko oosinanka-koong bore'noo' laioni-pina' oro', ee'noko biikaang karang-eta aa'ning kuripioaako': nta', ii, ee'noko tee piiko karauviaana. ¹⁸ Ee'noko ookara nantoong-koo beenaumo-nariong aing beenaumo doovaange dupisi'aaru'nung, aa'ninge: nta', ii, napo' tee piiko karauviaana, karang-eta kuripioau'nunge. ¹⁹ Ai' tee purinto' oosinanka-koong aa'ning-koo otong: karang ee'noko baring. Ee'noko teing biikaang barinanka tee boru'pina' oro', napo' botu bore'po'nunge, ee'noko temarange nantoong taiaarima baikearu'.

²⁰ Teka teing nantoong beenaumo doovaange dupisi'uriaruu'ning teing tee' nari' bere'ariaruu' teing-eta biikaning oraka' nkonanka-ita, aa'noko ma'nari dovang-koo boontu, ee'noko daang-koong kumponinanka bii'ka ta'nampau'ning-koo dootuu' nko aa'ning-koo: kooro, siliva', boronsi~, kapang, ee'noko koi'; teing ee'ning kapoo' oo noru'aava', taarakaavarupeu', nanu'koo makosiaava'. ²¹ Napo' aing ee' oro' nko-nko-ita bere'ariaruu': naning dupisi', doparopa, kaukauro-nko, ee'noko kapoo' avutevu'nanka bakiaa'.

10

Koosinunge Oki'nane' Buukunane' Avuko Joonie Maa'uu'na'

¹ Teketa narung koosinung bakei purinto' paning-eta siarako ooantu' kamo'ke

mononopa'pina' nopa'ari, ee'noko bore'koo daue eeravo otoing, ee'noko bakaang oing duaa'pina' oro', ee'noko bakaning kau' ookanau'ka nta'pina' urumpario'. ² Ee'noko birenge oki'naa buuku bere'ario' kompui pou'. Ee'noko pora aa'nou' bakaang kau' tampanau' pirung-koo donkonuu' ee'noko mare'anau' kansi'koo donkonuu'. ³⁻⁴ Teketa aa'na' bokuvu' laioni-koong aurong-pina' karoma, teketa tee karoko kurunkurung ~kenaanka-taa tompoo'kaama kareaako ninge daariama'naang nkomarako narunge auronge paning-eta karoma aa'puko taaravantu', "Sira'peauka' tee kapoo'nanka teinge ~kenaanka-taa kurunkurunge minkuainanka, ee'noko daarieauka!" ⁵ Ee'noko tee ee'nara koosinung pirung naanka-koo kansi' donkonuio' ooantu'nung deto paning-aape toonuu' bireng tampanaang. ⁶ Ee'noko teie maraka-anta nkovuu' tee-koo Kumponing tee' nari' otoi otomaung bakaang miring-koo, aa'nung paning, kansi', pirung ee'noko teing ookara kapoo'nanka tenairu-koo otoromananka nkovuu'nung-koo; aa'puu', "Batei neng-koo makotua'. ⁷ Aing-koo doonanka-koo tee ~kenaanka-taa-nara koosinung maamuarama otoko bakanareng tuuviri puung-koo, Kumponinge tee bakaang makensi'nung maromaro oro'antavuu'naang, tee' ee'na' teing bakaning nakaro-nupoong~ tero nauvuru'na'."

⁸ Teketa napo' teie auronge paning-eta karoko taaravantu'nunge karoma aa'puu', "Bera tee buuku nkaveai bere'ari otoing koosinung-koo bireng-koo, tee-koo pirung naanka-koo kansi' donkonui otoing-koo."

⁹ Teketa ninge mera tee koosinung eentavantu' amuu'naang tee oki'naa buuku. Ee'noko teie aa'muu' ning, “Nkavera maa'eai. Karang-koo davainta-pina' tarii'doo'naang, teka dama'ke maa'era tee dakaang pakosii'koo tee tokaa'doo'naang.” ¹⁰ Teketa ninge tee oki'naa buuku koosinung-koo bireng-koo nkavamira maa'antu'. Maa'amira karang davainta-pina' tarii'mou', teka dunkumpamira pakosii' tokaa'mou'. ¹¹ Teketa aa'muu', “Bera napo' tarampeerarama~ sira'peaing kapoo' dama'ke tavo'kuaining teing-koo nantoong mmau'koo osi kante-nupoong-koo, napo' kara amutemurii'koo ee'noko napo' ookara dauraronanka-koo.”

11

Kenaanka Naninka Kumponing Bakaang Kara Sira' Nkora

¹ Teketa teie koosinunge purinto'ke ning Jooni narung donsi'pina' oro' paaranang-nko amuu', ee'noko amuma aa'muu', “Deto donkonira Kumponing bakanava pankava dootuu'nava oovei otoinava paaranampeai ee'noko boonturoma nari'. Ee'noko napo' teing teke dootuu'arimaing deerueriai. ² Teka dama'du-navaro pava dootuu'nava pankava-koo paaranampeauka'. Tamung sipeai tevaro, ai' tevaro tevaro Ju'deeaing biikanavaro. Teinge mmemme'aava'naang* te' osi meekamono, Jerusalema'namono karenaumo kivora-ita keura

* **11:2:** Maare piatooronuka~ Jerusalema'namono berora meekamono-pina' noru'aava' anutua kankosi'aavaing-pina' tampumang.

kaara-koo.† ³ Ee'noko ninge napo' kenaanka nakaronaanka~ nkanaanka kara-sira'ka iri' avompeta botoampeko tarampeearema daankiareaing narung kokorei'keta kenaanka daaku' ee'noko ~narung-taa kivora [1260] doong-koo,‡ baarong mutaange duaanavaresi.§
⁴ Tenaanka ee'naanka temu' Daari Meekung-koo kevarira olive'ke miru'uretu'naanka, ee'noko napo' kenaanka daamu-ba'nange miru'uretu' teke Ovoring ookara kansi' tarevumaung-koo uro'kanoo'ke donkonuresi otoremanaanka. ⁵ Ee'noko nii'ninge tenaanka tavaaree'naang nkoaareko deeko' tenaanka-koo karang-eta nta' bakoarara taivuriaing teing. Tee' ee'na' nari' booroaing teing tenaanka oraka' nko-koo piavoroainig. ⁶ Napo' tee tenaanka iri'po'naanka aa'ning nko-koong: panig avo'koong apo'uaroo'naang tenang tee doorenang Ovoring bakaang sira'purema nanureko, ntonanka ereng deeng-anta-koong, ee'noko ookara kansi'nupoong-koo amutemurii' doovaang tavo'anta-koong bee'ka piavoreaina'.

⁷ Ee'noko tenang tenaankai nakaronaanka bakevureko tee beekaang kara sira', tee biiko teieta dinkung tumangropa-ita bakoaravainge tee tavu' tutumpuaing tenaanka-koo, ee'noko tavurema puru'ureta bakei dupisi'uree'naang tenaanka. ⁸ Ee'noko beekaang mono ta'monko' teke taung-koo pankamono-koo

† 11:2: Beenaumo masiraani bera nau-taa kaara-koo. ‡ 11:3:

Beenaumo masiraani bera nau-taa kaara-koo. § 11:3: Nantong kiimata kompaavaing-koo piaavorema taa'ni'antavaresi tee' mutaange duaanavareaing.

miring Jerusalema' tampaamanamono-koo bemparesi otoreaing, temono ee'namono-koo beekaang Ororing aa'barata'koo taakavaara boo'antavau'namono-koo, nii'na' miru'aama Sodom ee'noko Iisipi' tampaakoo'. ⁹ Doong beenang ee'noko namaranoo' aa'ning-koo nantoonge tenaanka teka ooaareaing aa'ning-eta: nantoong amutemuu'keta, nantoong avitevitu-eta, kara amutemurii'keta ee'noko napo' nantoong ookara kansi'nanka-ita. Ee'noko taura'paariauka' dako'koo. ¹⁰ Ee'noko teing nantoong kansi'koo otoromaing dotuarima baravaraeariai~ tenaanka boo'pareaing-koo, asiara aveema, tenaankai ee'naankai nakaronaankai pore'antavaarimanoo'koo."

¹¹ Ee'noko teie koosinunge tee kapoo' nkoaravaing kato naumuko ooansio' tee domaang Kumponing-eta pora tumparu' tenaanka-koo, teing beenang doong-eta namarang tankinuko. Ee'noko tenaanka deto donkonuretu', ee'noko ookara nantoong ooaareko'ning bakei aa'na' avoreau'. ¹² Ee'noko teketa teinge nantoonge auronge paning-eta aa'na' bokuma karavureko taaravau' aa'puko, "Doompeto poreai." Ee'noko teinge beekaning kare-nupoonge tee ooaaresio' teketa deto paning-aape koinuretu' kamo'koo meu'ke. ¹³ Teketa tee-koo batei-koo pankaing u'mi' nkoarara osi pankamono-koo narung kivora-koo pavananka pesi'arako ooantu', ee'noko nantoong ~kenaankataa kokorei' tavurira dupisi'uru', ee'noko sipariru'ninge avoreara Kumponing paningkoong daangampau'. ¹⁴ Tee kenaanka-nung

ariking tee' bakearavaing, ee'noko teketa due'ka beenaumo-nung ariking tavo'kuaing.

~Kenaanka-taa-nung Koosinunge Tuuviri Pu-umpuu'na'

¹⁵ Teketa ~kenaanka-taa-nunge koosinunge bakaang tuuviri puumpuko ooantu', ee'noko paning-eta nii'ning auronankai bokiaama aa'pau', "Teing ookara muu'nanka kansi'kooning teing enang tenaanka tee niikaang Ororing Kumponing ee'noko tee bakaang Pako'pari'nii' beekaning deempariring, ee'noko ookara batei-koo o'meeva-koo tarevurematoaining."

¹⁶ Ee'noko teinge kenai'ka-ita karenaumo ovontunge biikaning ba'nava'nani'nairu-koo ba'nani'ai otoromainge Kumponing-koo uro'kanoo'ke dapuu'kai dua'arima tee Kumponing daangampau', aa'paama, ¹⁷ "Ororing, da' tee Kumponing ookara purinto'po'nung, tee tee' nari' otomaung-teroita otou'nunge, e'mung tee' otong, ee'noko dama'ke tee' nari' otoi poainge. Dakaang iri' pankaing kompei daurarong~ deentari otomaung. Tee'koo nii'ke tampara tampampimaang da'koo. ¹⁸ Teing nantoong ookara mutaanang-nupoonge tee da' aa'na' iirareraamaung, teka enang dakaang iira mantompaava'naang teinge, ee'noko batei tee emu' makotuing teing boo'nuka teing enang da'koo uro'kanoo' donkonaako simpe'erii'naang. Ee'noko enang tee teinge dakaninge botovotonaa'nukai moo' nkavaava'naang, aa'ninge: nakaro-nupoong, ee'noko teing koonto'nuka, ee'noko napo'

teing da'koo amaiaa'oroma da' siontaamainge nkavaava'naang, ookenge aa'noko teing miringpo'nupoong ee'noko miringropanuka nari'. Ee'noko teing kansi' orari-antavaamaing teing enang orari-antaverii'naang.”

¹⁹ Teketa Kumponing bakaang pava meekung paning-koo daate'arako ooantu', ee'noko tee Kumponing bakaang kara narong-anta koong bokita sirapo'ke otou' teke pava meekava-koo kuunge, ee'noko te' otoko pipirakaie arakavuko kurunkurung ninka nininimpuma u'mi' nkoaru' ee'noko apo' kamaarie moomparama kapang kaa'omana' kaa'ora kansi'koo doonko tumputumpurunang dua'aru'.

Sietani' Bakanaving Nari' Oraru'kiaako Oovuu'na' Joonie

12

(12:1-20:15)

*Teni Manikuma Ee'noko Tee Pakia Teni-koo
Kare Nkovuu'nung*

¹ Teketa tee paning-koo kapoo' pankaing ta'nimpaarii' taa'ni'anta oro'paru', nani manikuma duaa'ke mononopa'pina' nopa'nii', kaara-koo dau donkonuio', ee'noko kivora-ita keura beento'ke bore' koroaio' baakopo-pina'.

² Teni teni tooto'po'nani ee'noko paroo'ngang due'uma sisikeeravoma baiarako'. ³ Ee'noko teketa napo' nii'nung taa'ni'anta oro'paru' teke paning-koo, narung kapoo' pakia-pina'oro' aa'na' pankaing urumpumaung, bore' ~kenaankataa ee'noko kaintang kivora otoing, ee'noko

napo' baakopo ~kenaanka-taa kurunii' bore'koo.
⁴ Ee'noko bakaang baringe beento'nanka paning-
 kooning-koo beenaumo-nariong-koo nariong
 kii'ni'puru' depeto kansi'aape. Teketa tee
 pakia teni-anko manikuma-anko uro'kanoo'
 donkonuu' tee bauring tooto' teka paravuko
 maa'uu'naang. ⁵ Teketa tenie tee bauring tooto'
 donkaani paravuu' ookara nantoong kansi'koo-
 nupoong tanatavuriaing tee ninka donsi' aini-
 koo nkonii' kompui, ee'noko tee tooto' tee
 Kumponing-anko koo'antavau' te' bakanoo'
 ba'nava'nani'doma. ⁶ Teni manikuma mee'bora'
 sirakamaa'aape koo'aru' te' Kumponinge teni
 maamu-antaevuu'noo' teka tareaava'naang
 doong narung kokorei'keta kenaanka daaku'
 bera ~narung-taa kivora-koo [1260].

⁷ Teketa paning-koo kare pankaing tavo'kuu'.
 Tee Maikol bakaning koosinunanka ninka
 ee'noko napo' tee pakia bakaning koosinunanka
 ninka nari' taveu'. ⁸ Teka tee pakia boong
 deempaara teing-ninka bakaning koosinunanka-
 ninka napo' paning-koo oto'koo taura'paava'.
⁹ Teketa tee pakia pankaing kansi'aape doonko
 dua'au', tee tee boru' tee uripo'keta otomaung
 miring ma'naang Sietani' tampaakoo', tee ookara
 nantoong kansi'nupoong poo-antavurimaung.
 Tee kansi'koo doonko dua'aaru' bakaning
 koosinunanka tee ninka nari'.

¹⁰ Teketa narung aurong aa'na' karoko teke
 paning-koo taaravantu' aa'puko, "Enang tee
 niikaang domang-anta poing tee ninka iri'
 ee'noko tee muu' tee niikaang Kumponing
 bakaang, ee'noko teie tero Pako'pari'uu'nunge~

bakaang purinto' sira'paring. Ai' tee nii'maikorori' too'dempurimaung teke niikaang Kumponing-koo uro'kanoo'ke aa'ning-koo doong ee'noko muung tee doonko dua'aing. ¹¹ Teinge tee Sietani' puru'au'noo' tee tee ninka ereng Kampia bakaang ee'noko napo' karai sira'paama tee kapoo' koonto' teie teing-koo nkovuu'nung koonto' boo'koo aa'na' taura'pariri. ¹² Tee'koo doturaravaing da' paning, ee'noko dii' teke otorining. Teka piaaru' da' kansi' ee'noko teke otorining ee'noko da' pirung teing ookara kapoo'nanka da'koo otoroining ninka, ai' Sietani' tee doonko dii'anko siaring koonto' iiravoi otong, bakaang batei apukung noru'ui.”

¹³ Teketa tenang teie pakiai kansi'koo doonko dua'aio' oarara teie tee teni manikuma tee tooto' donkaani paravuu'nani manki'anta tutumpuu'. ¹⁴ Teketa tee teni manikuma mareoi' pankaing-kooning kupa' kenaanka avau' purerenuu'naang. Ee'noko purerenura te' teni oto'koo miru'nii'noo' mee'bora' sirakamaa'koo beu' teka tareaava'naang mare' beemareu-koo ee'noko namaranoo' teie pakiai kompu'neeng-koo. ¹⁵ Teketa teie pakiai karang-eta ntong pankarei kurimpuu' teni manikuma siompuma nkavuu'naang teie douai. ¹⁶ Teka kansi'ke teni manikuma pakuvuma kamaankura tee ntong teie pakiai karang-eta kurimpuko teka dunkumpuu'. ¹⁷ Teketa tee pakia aa'na' iiravora kare tutumpuu' teing nii'ning teni ee'nani baurukaa' tavu'koo, teing ee'ning Kumponing bakaang boto siempaamaing, teing aa'ning Jiisuu' bakaang kara sira'puu'nung pinka'ai otoromaing.

13

Biiko Kenaankara Daa'aretu'na'

¹ Teketa napo' pirung due'ke piisi'koo donkonansi o'noi narung kapoo' kau' karenaumo biiko pirung-eta bakoarako ooantu', bore' k~kenaanka-taa ee'noko kainta kivora otoing, ee'noko baakopo kivora kainta kante otoing ee'noko bore'nanka-koo mirinanka otorong Kumponing poore'kooning. ² Tee ee'nara kapoo' biiko ooantu'nung leepati'pina'oro', teka kau'noo' beea'pina'oro', ee'noko karannoo' laioni-pina'oro'. Teie pakiai iri' avura napo' bakanoo' overimpari ba'nava'nani'doma ba'ngantavuu'. Ee'noko nantoong boto-koo makosi-antavuu'. ³ Naveu teing-koo biiko-kooning-koo bore'nanka-koo tee tokoona'pina' oro'pari otoko ooantu', temu' tavaara boo'antavaako napo' domamparu'naveu-pina' oro'. Ee'noko ookara nantoonge kansi'nupoonge teveu-koo teu pentanu tempa'ou'nu ooaara ta'nimparima siompau' tee biiko. ⁴ Nantoonge tee tee pakia dootuu'au' teie pakiai tee biiko makosi-antavui'o' nantoong boto-koo, ee'noko teinge tee biiko napo' dootuu'aakoo' aa'paama, "Baa nii'nung naning aung biiko-pina' oro' otong, ee'noko baie pa tavuma aung boong deempupeu'? Naning otoa', bakei!"

⁵ Teketa teie pakiai makosi-antavui'o' teie biikoi baka biivimparama Kumponing aa'na' poore'uko'. Ee'noko Kumponing kaara karenaumo kivora-ita keura-koo* basinoo' naro'

* 13:5: Beenaumo masiraani bera nau-taa kaara-koo.

taura'puu' tee' nkoaraa'naang. ⁶ Ee'noko karoma Kumponing poore'uko'. Napo' Kumponing bakaang miring poore'uko', te' otomanoo' nari', ee'noko napo' teing paning-koo otoromaing.

⁷ Ee'noko teie pakiai makosi-antavuiio' teie biikoi Kumponing bakaning meekupoong ninka kare naka'ura puru'uru' teing. Ee'noko napo' teie pakiai makosi-antavuiio' nantoong ookara muu' tarevuriko' aa'ning naro'ka: muu'nanka, nantoong ookara kansi'koo-nupoong, kara amutemurii', ee'noko ookara dopa' amutemurii'.

⁸ Ookarai nantoonge kansi'nupoonge tee biiko dootuu'aavaing, aa'ninge teing Kumponinge biikaang miring daarievuriaruu'ning tee-koo Buuku Domantoo'nuka-koong-koo, tee Kampia bakanane'koo, tee kansi' pupu'aravaruko-ita Kumponinge miru'uiio' dupisi'au'nung. ⁹ Baa naning punkang-po'nunge tee bakei taaravuaing.

¹⁰ Baa naning dai'koo miru'nii' tee dai'aavaing, ee'noko baa naning bainatue dupisi'koo miru'nii' teie, bainatue dupisi'aavainge.† Teka tee aung manki' ee' oro' tavo'kuko dii' teing Kumponing bakaning meekupoong mii'kiritaa' aroo'dariri otoriaing.

¹¹ Teketa napo' nii'nung biiko kansi'keta doompeto bakoarako ooantu' kainta kenaanka otoing sipisipi'koo kampianu-pina' basi, ee'noko kara-koo tee-pina' pakia-pina' karoko'. ¹² Tee tutuna'nung biiko-pina' iri' oro'antavuko' tutuna'nung biiko bakaang miring-koo, ee'noko teie kenaanka-nung biikoi ookara nantoong

† **13:10:** Nii'na' ee!: Ee'noko baa naning bainatu kompuaing teie bainatue dupisi'numpo'.

kansi'koo ootukunairu-koo otoromaing etuvuru' tutuna'nung biiko dootuu'aava'naang, tero penta orara tempa'ou'nung aa'nung. ¹³ Ee'noko teie kenaanka-nung biikoi taa'ni'antananka ta'nimpaarii' nkovuko' nta' dovang paning-eta depeto kansi'koo bokuvuma nantoong-koo dutakanoo'ke. ¹⁴ Ee'noko teing ninka taa'ni'antananka ta'nimpaarii' ninka tee tutuna'nung biiko bakaang miring-koo nkovuu'ning ninka teie kansi'nupoong tosivurima siong-antavuru'. Ee'noko botovuriko baka-oo ta'nampau' tee biiko tutuna'nung paara-antavai, aa'nung tee too'pau'nung teka mme' domampari otong. ¹⁵ Ee'noko napo' tee' nari' taura' nkavura tee biiko tutuna'nung-koong baka-oo domang-antavuu' tee baka-oo karoo'naang. Ee'noko nantoonge dootuu'aavaruko deeko' tee baka-oo tee biiko-koong teie kenaanka-nung biikoi teing dupisi'antavuriko'. ¹⁶ Ee'noko teie ookara nantoong etuvuriko' moo'do'anta nkavaava'naang aa'nairu-koo: bireng-koo tampanaang-koo deeko' nii'na' oing-koo. Aing aa'ninge nkavaava'naang etuvuru': nantoong pankenankai ee'noko oki'nareka'ke, kavopo'nupoonge, ee'noko ata'oinkue, napo' botovotonaa'nukai ee'noko osikaiaange. ¹⁷ Teketa deto tee nanninge kapoo' tamung moo'uauka'nunge nii'noo' baavevuauka' tee moo'do'anta oto'evua'. Teenoo' tee moo'do'anta tee tee biiko tutuna'nung-koong miring daarinii' nii'noo' bakaang taa'ni'anta mirumiru'po'nung. ¹⁸ Ee mmaikori', tampa' matau ninka norunoru'eriaing tee aung: baa

tee naning noru'po'nunge tee tasi'puaing tee taa'ni'anta, ai' tee tee deerunoo' tee biiko bakaang miring-koo kuunge baku'ari otomaung tee aung: ~Narung-taa daaku' bera ~narung-taa kivora-ita ~narung-taa [666]. Tee deerunoo' tee naning-naung-koo taa'ni'anta makosi.

14

Tee Sipisipi' Kampia Donkonuio' Nerakavu Kenavau'na' Nantoonge

¹ Teketa tee napo' ooama ning-koo dutakanoo'ka tee Kampia Saioni-namii-koo donkonuio' ooantu' tee ninka nari' teing narung daaku'keta karenaumo kivora-eta karenaumo kokorei' [144,000] donkonoio'. Ee'noko tee bakaang miring ee'noko Bauma-kooning miring daarinii'nuka biikaang oing-koo. ² Ee'noko teketa napo' aurong paning-eta karoko taaravantu' ntonanka-pina' aa'na' uutuarako napo' kurunkurung-pina' aa'na' karoko, ee'noko tee auronanka nepu'na' tampa' taaravanko' nantoonge kiitananka kopi'aako karopeu'na' karoko. ³ Ee'noko tee teinge kena nerakung kenavaako' aa'ning-koo uro'kanoo'ke Kumponing bakanoo' ba'nani'domai, teing kapoo' karenaumo kupa'po'ning domantoiia ee'noko teing ovontung. Nii'nung naninge noru'uarupeu' tee tevu kena, teinge narung daaku'keta karenaumo kivora-eta karenaumo kokorei' [144,000] nainge deeko' noru'ai otorong kansi'keta moo'uru'ninge. ⁴ Teing aing teing nantoong maniku' ninka bakiaa'koo domang orariaria' otoromaing. Ootoo'koo ootukunung-koo tampa' tanatavariritaa'

kiiroora'ariri otoromaing. Tee Kampia tee teinge siompai nanaamaung are' tokoo tee bemanoo'. Ainoo' teing tutuna'ning ookara nantoong-koo Kumponinge moo'uru'ning-koo. Teing aa'na' meekupoong Kumponing-koo, ee'noko tee Kampia-koo. ⁵ Biikaang karang-koo naninge tosi minkuaako taaravuarupeu', napo' kiiroora'nukai.

Beenaumo Koosinunankai Kara Daankiau'na'

⁶ Teketa napo' narung koosinung aanaroo'ke purerenuko ooantu', tee dooreng tampara otoi oto' kompui daankivuu'naang kansi'koo otoromaing-koo aa'ning-koo: ookara dopa' amutemurii', muu'nanka, kara amutemurii' ee'noko ookara nantoong kansi'nupoong. ⁷ Teke aa'na' bokuma aa'puu', “Kumponing-koo amaiaa'roriai ee'noko meenasie mee'na'oi oto' deeng-antaveriai, ai' batei teie nantoong bire'koong due'umaang. Ee'noko tee-koo dootuu'dariai aing aa'ning ookara nkovuru'nung-koo: paning ee'noko kansi', pirung ee'noko ntong oki'nareka'.”

⁸ Teketa kenaanka-nung koosinunge napo' siompui pou' aa'puma, “Dua'aring, dua'aring Babiloni'namono, osi pankamono, nantoong ookara kansi'koo-nupoong teru' oraru' uaininaru' nai-antavuru'namono. Tee uaini tee bakaang orara aarumo kaukauro nko-koong.”

⁹ Teketa napo' beenaumo-nung koosinunge siompuresi dama'ke poma bokuma aa'puu', “Baa tee naning tee biiko-koo dootuu'aravaing,

ee'noko napo' tee-koong bakaang baka-oo-koo, tee tora'puaing, ee'noko napo' tee tee-koong moo'do'anta nkavuaing bakaang oing-koo nii'noo' bireng-koo. ¹⁰ Tee tee Kumponing bakaang uaini naivuaing, tee uaini tee Kumponing bakaang iira tora'anta-koong, ntong ninka bere'nii' deea', tamung tee' otoko purinto' koo'nii' tee-koo iira-koong kaapukoo teie tora'anta-koong-koo. Ee'noko tee tee sisikeeravomatoaing tee-koo nta' kauoori piiko-koong-koo teing-koo koosinunanka meekupoong-koo uro'kanoo'ka ee'noko tee napo' Kampia. ¹¹ Ee'noko tee ii teing kiimatanuka taivuriaing-koong tee deto tee' nari' kutekuteivui tuuvui otomatoaing uaa otoa', doong kante, muung ee'noko doong, tee' nari'. Teing ee'ning tee-koo biiko-koo ee'noko tee bakaang baka-oo-koo dootuu'arimaing ee'noko napo' baata teing bakaang miring-koo moo'do'anta nkavau'ning. ¹² Enang tee noru'eriaing dii'ke Kumponing bakaning meekupoonge, kapoo' arikananka dii' paararurima tavo'kuko tee dii' purintariri mii'kiri otoriaing, Kumponing bakaang boto siomperi ee'noko Jiisuu' masika'antaveri." ¹³ Teketa napo' narung aurong paning-eta karoko taaravantu', aa'puko, "Aung kara daarieai, 'Enang-eta deto tee teing boo'nuka Ovoring bakaning otoroita' boo'pariru'ning teing biraankeariaining.'" Ee'noko Tanuaang Meekunge maku'uma aa'pumaung, "Ee', bakei masikung. Uaavoroaina' teing-eta biikaning iri'o'nanka. Ookarai aarumoi tampenge nkoau'ninge tee teing meena'pariri otoroaing."

*Batei Sinang Kavukoong Kansi'koo
Tavo'aru'na'*

¹⁴ Teketa napo' ooama ning-koo uro'kanoo'ka kamo' kakaara ooantu', ee'noko tee-koo kamo'koo daue naning narung naning-naumpui ba'nanui otoko bore'koo baakopo kooro-koong kurunii' ee'noko birenge narung naipe' irinto' kai'nii' uite' napu' kompui. ¹⁵ Teketa narung koosinunge dootuu'nava pankava-ita siarara bokuma tee kamo'koo ba'nanui otoko'nung aa'puu', "Teie dakaang naipe'ke nkavera ookara sinananka napura'ema kaveai, ai' batei kavukoong enang makotuing. Ookara sinananka kansi'koong enang petaa'oroing." ¹⁶ Teketa tee teie kamo'koo ba'nanui otoko'nunge tee bakaang naipe' kansi'koo toong-antavura namu'ke ookara sinananka kansi'koonanka kavuru'. ¹⁷ Teketa napo' nii'nung koosinung dootuu'nava pankava paning-koonava-ita siaru', teie napo' naipe'nari' irinto'nari' kompui. ¹⁸ Ee'noko napo' nii'nung koosinung teke boonturoma-ita, nta' tarevumanoo'keta pou'. Pora tee naipe' irinto' kompui otoko'nung bokuma aa'puu', "Teie dakaange naipe'ke ookara uaini-koong sinananka kansi'koong napura'erima kaverira oosieriai, ai' tee sinananka tee enang neetovuring." ¹⁹ Teketa teie koosinunge tee bakaang naipe' kansi'koo toong-antavura ookara uaini-koong sinananka kavurima oosivuru' uaini mii'doma pankaing-koo doonko dua'urima Kumponinge iiravoi kankosi'uriainoo'. ²⁰ Ee'noko osia dama'dua teka mii'domaa doonko kankosi'uru', ee'noko ereng taapo' tuuvuu' teketa uainimii'doma-ita

doua-pina' aa'na'. Ee'noko naninge tankimpuko ukaamau'koo basiarapeu'na' basiaru'. Ee'noko naning nanuma doong ~ke'munta-taae nanura basiarapeu'na' basiaru'.

15

*~Kenaanka-taa Koosinunanka Arikung
Tavo'antananka Daa'ariru'na'*

¹ Teketa napo' kapoo' pankaing taa'ni'anta paning-koo ooantu' ~kenaanka-taa koosin-unankai tee'ning nari' napo' ~kenaanka-taa arikananka kompaio'. Teing ee'ning asi'ning ee'noko teing arikananka ninka Kumponing bakaang iira nari' bakearavaing. ² Napo' tanoonoo' naankuviraa'noo' ooantu' pirung-pina' neenkiroo'noo', nta' kuunge aramo'arakoo' aa'noo'. Ee'noko teka ee'noo'ka nantoong donkonai otoroko oarantu', aing aa'ning puru'au'ning: biikonavoro', tee baka-oo, bakaang moo'do'anta ee'noko bakaang miring-koo deerunoo'; kiitananka ninka Kumponing daangang-koonanka ninka otoroko. ³ Kena-koo Moosesi, tee Kumponing-nung botovotonaa', ee'noko tee Kampia beekaning kenavaako', ee' kena:

“Dakaang nko-nko tee pankaing ta'nimpaarii'. Da' tee bakei dau basina' aa'na' purinto'po'nung Oving Kumponing, Ookara-koo nkovemaing-koo tee masika' koonto'na' oro'daramaung. Da' avatevarang-koong daurarong~. ⁴ Naning baa masakung da'koo amaiaa'oarupeu' ee Oving? Ee'noko baie da'koo meenasi be'antavuarupeu' miring pankaing-antaruma?

Naning otoa', ai' meekung tee da' narung. Ookarai nantoonge amutemuu'ke tee poroma da' narung dootuu'daavaing, tee dakaang nko-nko koonto' ookarai sira'pario' ooaara.”

⁵ Aung-koo dama'ke napo' paning-koo dootuu'nava-koo kuunga tevaro meekavaro daate'ario' ooantu', tevaro Kumponing bakaang kara kapang-koo moo'do'nii' otoing-navaro. ⁶ Teketa dootuu'nava-ita ~kenaanka-taa koosinunanka siariko ooarantu' tee'ning arikananka napo' kompai. Mononopa' aa'na' kiirora', pipiraarie nopa'nii'nuka ee'noko murukeue kapeto tokonii' kooro-koo nkonii'ke keemounii'nuka. ⁷ Ee'noko teketa teing-koo domantoia karenaumo kupa'po'ning-koo narunge utaunankai kooro-koo nkonii'ke kantevuru' ~kerenta-taae teing ~kenaanka-taa koosinung, teing utaunanka iirai maanto'nanka tee Kumponing Otoi-oto' bakaange. ⁸ Ee'noko tee dootuu'nava iie aa'na' maanto'uu' Kumponing bakaang meenasi-eta ee'noko napo' bakaang iri'keta, naning tung-koo makotuaruu' teva dootuu'nava-koo, bera teing ~kenaanka-taa arikananka teinge ~kenaanka-taa koosinunge tavo'aara bakeariainoo'ke basi.

16

*Utaunanka Iirai Kumponing-nunge
Maanto'ning Kansu'koo Piampau'na'*

¹ Teketa narung aurong dootuu'nava-ita aa'na' karoko taaravantu' aa'puriko teing ~kenaanka-taa koosinunanka, “Berira teing utaunanka ~kerenta-taa Kumponing bakaang

iirai maanto'ning kansi'koo piamperiai.” ² Teketa tutuna'nunge koosinunge bera bakanareng utaunareng piampuu' kansi'koo, ee'noko pentananka oraka' oro'nanka sisikeera-po'nanka nantoong-eta ta'da'puu', teing tee biiko-koong moo'do'anta otoroining-koo ee'noko bakaang baka-oo-koo dootuu'arikoo' aa'ning-koo. ³ Teketa napo' kenaanka-nung koosinunge bakanareng utaunareng pirung-koo dau piampuu', ee'noko tee pirung ereng koonku'umaung narung deemparu' naning boo'koong-pina', ee'noko ookara kapoo' pirung-koo domampariri otoromaing boorou'. ⁴ Ee'noko napo' beenaumo-nunge koosinunge bakanareng utaunareng ntonanka-koo dau piampuu' ee'noko pu'antananka aa'ning-koo, ee'noko teing ntonanka ereng narunanka deempariru'. ⁵ Teketa teie koosinunge ntonanka tanatavumaunge aa'puko taaravantu', “Ee Oving, dake tee koonto'na' teing maku'eri nkovering. Ai' da' tee Meekung, teroita otou'nung, e'mung tee' otong, ee'noko dama'ke tee' nari' otoi poaing. Dake tee koonto' makosina' teing tee' nkoverima maku'ering. ⁶ Ai' teing teinge ee'ninge dakaning meekupoong ee'noko teing nakaro-nupoong~dupisi'aario' biikaang ereng dakoaru'nung. Tee'koo teing nantoong oreng tee ereng nai-antaveriko biikaang moo' koonto' makosina' nkavaavaing.”

⁷ Ee'noko teketa boonturoma-ita narunge maku'uko taaravantu', aa'puko, “Ee', Oving, Kumponing Purinto', masikung ee'noko koonto' tee dakaang simpesimpe'.”

8 Teketa karenaumo-nunge koosinunge bakanareng utaunareng duaa'koo piampuu', ee'noko teie duaa' aa'na' deekoronoo' bia'antavuu' nantoong nta'pina' taivurii'naang. 9 Ee'noko nantoonanka uipaarii'ke iirakutai taivuriko Kumponing bakaang miring barakosi'aako' tee teing ee'ning arikananka okora', napo' bere'arira Kumponing pankaing-anta-koo piavoroaru'.

10 Teketa napo' pa'noko'nunge koosinunge bakanareng utau piampuu' te' masipo' tee biiko bakanoo' ovorimpari ba'nava'nani'doma, ee'noko bakaning otoromanairu mutaanampuu' ee'noko nantoonanka meneng si'daie taiariko' aa'na' sisikeeravoroma. 11 Ee'noko Kumponing paning-koong barakosi'aako' sisikeera dovang-eta ee'noko pentanankai oraka' mantomparima. Ee'noko tee' nkoarima napo' bere'aria' biikaang orara aarumo-ita. 12 Teketa napo' ~narung-taa-nunge koosinunge bakanareng utaunareng piampuu' tee-koo ntong pankarei Iuperetisi ee'noko tee ntong teri ootukunari siri'aru' maamu-anta-koo tee taung teing dauraronanka duaa' poma-noo'keta teke poroo'naang. 13 Ee'noko teketa ooansio' ma'nari beenaumo oreng dokoroko'pina' oro'nuka bakoariru' aing aa'ning beenaumo biikaang karang-eta: tee pakia, tee biiko, ee'noko tee nakaronung daang minku. 14 Aing teing ma'nari Sietani'ke botovurio' kapoo' ta'nimpaarii'nanka ninka taa'ni'antavarima porou'ning teing dauraronanka ookara kansi'nupoong-kooning aavavaarima oosiaarima

maamu-antavaarii'naang kare tutung-koo Kumponing bakaning ninka, teka te'mung kare tutumpaavaina'mung te'mung Ovoring Kumponing Dau Basi Purinto' bakana'mung pinidaaku'uriaina'mung.

¹⁵ “Ee aing, te'mung ee'na'mung bakiaa'nko-pina' ta'nina' moaing. Baa naning tanteari maamuari oting tee biraankearavaing ee'noko bakaang baarong duaampari nari' otoaing simpenoi' otoi nanuko ooaako maia'o'neeng.”

¹⁶ Ee'noko teinge ma'nari orenge teing dauraronanka liburu-nupoonge Amakedon tampaamanoo' nara'aru', miru'noo' Mekido-namii.

¹⁷ Teketa tee teie ~kenaanka-taa-nunge koosinunge bakanareng utaunareng bikiavuu' aanaroo'ke danto, ee'noko dootuu'nava-ita ba'nava'nani'doma-ita auronge aa'na' bokuma aa'puu', “Enang bakearing.” ¹⁸ Teketa aing aa'ning nkoaru': pipimpuma kurunkurung tompoo'kuko', ee'noko ninininimpuma u'mi' pankaing nkoaru', tee u'mi' tee bakei teroita kansi'koo nantoong tavo'ariru'noo'keta nkoarava'na' nkoaru', aa'na' dau basi masikung tee aung. ¹⁹ Tee osi pankaing Babiloni' beenaumo-koo ke'me'aru'. Napo' nii'ning osi pankeng nantoong amutemuu' biikaning doonko turampariru'. Baru'noo' tee osi pankaing, Babiloni' bakaang orara aarumo Kumponinge noru'ui tee' turampuu' bakaang iirai maanto'ui'o' tora'antavurima uainie tora'antavurimana'. ²⁰ Ookara mui'nanka paa'ariru' ee'noko iu'nanka otoroaru'. ²¹ Ee'noko apo' kamaarie

moomparama kapang kaa'omana' kaa'ora paning-eta nantoong-koo dau kapang-pina' tumputumpurung dua'ariru', nare'na'koo manki'noo' naninge kakau nkavupeu'noo' basi. Ee'noko teinge Kumponing bakaang miring barakosi'aako' apo'ke kapang-pina' nare'na' nare'na' aa'na' baikevuriko, tee tee arikananka-koo dau basi arikunge.

17

Tenie Ovorinanie Auning-nkoi Moo' Orara Nkavuu'na'

¹ Narunge koosinunge teing-koo ~kenaanka-taa-koonge utau kompui otou'nunge ning-anko pora aa'muu', "Poko io' ninge naurampai temono osi pankamono ntonanka ariteri-koo dau otoi namono, teni auning-nko doore karomai makosinamono, ee'noko kiimatavaavaina' naurampai. ² Teni teni dauraronanka ninka kansi'koo-nupoong ninka aunimpeema otomai ee'noko ookara nantoong kansi'nupoong kanu'antavurikoo' tee bakaang uaini auning-koong aarumo nai-antavurima." ³ Teketa tee Tanuaang Meekunge korimuio' teie koosinunge nkamura mee'bora' sirakamaa'koo be'antamuu', ee'noko teka teni manikuma kapoo'koo biiko-koo urumpumaung-koo dau ba'nanuio' ooantu'. Ee'noko tee tee biiko mirinankai maanto' ookara mono Kumponing akapeu'koonankai ee'noko bore' tee biiko-koo ~kenaanka-taa ee'noko kaintananka kivora otoing. ⁴ Teni manikuma ovorinaang masakani taa'ni'antavari otou' baarong urumpumaing ee'noko iiraampumaing

kurumpari. Ee'noko napo' aa'ninge baunii':
 biiri koro-koong ee'noko duku' moo' aa'na'
 pankeng-kooning. Ee'noko birenge kaapu
 koro-koo nkonii' kompui otoko', kuung
 kapoo'ke maarekusi'nankai maanto' teni auning-
 koonankai. ⁵ Ee'noko miring ee' oro' mirumiru'
 teni-koo oing-koo daariari otong: TEE OSI
 PANKAMONO BABILONI'NAMONO, TEING
 AUNING NKONUKA BIKO MAKOSINAMONO,
 EE'NOKO OOKARA AARUMO MAAREKUSI'
 KANSI'KOONING-KOO OKORA'NAMONO.

⁶ Ee'noko teni ee'nanie manikumai
 ereng naivura kanu'ario' ooantu' teing-
 koong mmou'koong Kumponing bakaning
 meekupoong dupisi'uru'ning-koong, teing
 ee'ning Jiisuu'koo miring sira'paamaing. Ee'noko
 tenang ninge ooamira teni, ning bakei aa'na'
 ta'ninantu'. ⁷ Teketa teie koosinunge aa'muu'
 ning, "Da' aming-koo ta'ninimaang? Io'
 siraka'antavama'naang da'koo tee mirumiru'
 makensi'nung teni-koong ee'noko napo' tee
 biiko teni dau ba'nanui otoing-koong, bore'
 ~kenaanka-taa ee'noko kainta kivora aa'nung.

⁸ Tee biiko oovemaatomaung tee tero otoko',
 teka enang otoa'. Ee'noko napo' teieta dinkung
 tumangropa-ita bakoarara dama'ke koonto'
 kera'parara otoauka'nunge. Ee'noko teinge
 nantoonge ookarai kansi'nupoonge aung kansi'
 mme' pupu'aravaruko-ita biikaang miring
 daariariaru'ninge tee-koo buuku domantoo'
 domampariaining biikaang miring daariariri
 otoroing-koo, tee biiko ooaara tee ta'ninaavaing.
 Tee aa'nung tero domampari otoko', teka enang
 otoa', teka napo' dama'ke oro'paravaing.

9 Aung naninge noru'po'nunge tampa' keperuu'ui noru'koo makosi. Teing ~kenaanka-taa bore' teing ~kenaanka-taa iu'nanka teni ee'nani manikuma dau ba'nanui otoning. 10 Napo' nii'na'koo teing teing ~kenaanka-taa bore'nanka teing dauraronanka. Teing-koo pa'noko' tero dua'ariru', narung enang otong, napo' narung mme' tavo'kua', teka tavo'kura tee tee oki'naa batei-koo otoaing. 11 Tek a tee biiko tero otoko'nung, ee'noko enang otoa' aa'nung tee ~beenauomo-taa-nung daurarong~ deemparavaing. Tek a teenoo' tee teing-koong narung. Nka tee teie, napo' tee' kera'paravainge.

12 “Teing kaintananka oovemaatomaing teing kivora dauraronanka, teka mme' dauraronanka deemparia' batei makotuaruko, teka narung doong-koo oki'ning batei naing-koo, dauraronanka deempariaing tee ninka biiko ninka nari' otoroi. 13 Teing aing dauraronanka noru' narung ookara oto'evorong. Teinge tee biikaang iri' ee'noko taura' tee biiko avaavaing. 14 Teinge aing ee'ninge dauraronankai tee kare naka'aavaing Kampia-aape, teka teie Kampiai teing ninka bakaning miru'urira bokuvurio' kake'iariri tee siompaamaing ninka teing tee boong deempuriaing, ai' tee tee Kampia ovontung biikaang Oving ee'noko napo' dauraronanka biikaang Dauraronge.” 15 Teketa teie koosinunge aa'muu'nung, “Teing ntong-nanka ariteri teni auning nkovumai dau ba'nanuio' oovemaatomaing tee teing ookara kansi' kante-koo-nupoong miru'ari otong, ee'noko nantoong karinga, napo'

teing dopa' amutemurii' ee'noko ookara kara amutemurii'nanka. ¹⁶ Ee'noko tee biiko-kooninge kaintai kivorai oovemaatomainge tee teni auning-koo baka avaramai munte'aavaing. Ee'noko napo' teinge tee teni oraka' nkoaavaing bera simpenoi' deeng-antavaara sipaavai. Ee'noko bio' teni-koong tee maa'aama kato nta'koo tai-antavaavaing. ¹⁷ Aung tee noru' Kumponinge biikaang domang-koo sipuko tee' nkoaavaing bakaang pia nkoaraa'naang, ee'noko narung noru' ninka taura'paako teie biikoi tanatavuria'naang bera tee Kumponing bakaang kara masika'puainoo'ke basi. ¹⁸ Ee'noko teni manikuma oovemaatomai teni tee osi pankamono miru'ari otong, dauraronanka ookara kansi'nupoong tarevurima-namono.”

18

Babiloni'namono Oraru'kuu'na'

¹ Teketa temono auning-nko makosinamono dua'arako ooansi o'noko napo' narung koosinung paning-eta depeto siaru'. Tee tee aa'na' purinto', ee'noko aung kansi' aa'na' arakavuu' bakaang sisisiisie. ² Ee'noko aorong tee bakei aa'na' purinto'ke bokuma aa'puu', “Dua'aring, dua'aring, temono Babiloni'namono, osi pankamono. Enang tee ma'nari biikaang osi deemparing. Ookara tanuaang orananka ee'noko bareng orananka oto'doma deemparing. ³ Ai' temono temono ookara kansi' kante-koo-nupoong kara masikung oovunaare ninka pituvui uaini pitunii'pina' nai-antavuru'namono maroita iri' nka-koo. Tee

aarumo auning-koong-pina'. Ee'noko ookara dauraronankai kansi'koo-nupoonge tee' nari' auning-koong aarumo nkoaako'nung temono ninka nari', ee'noko nantoong kansi'nupoong bavevaave nkoaako'nung deepo' kavonankai maanto'antavarikoo' temono bakaang aarumo karakaraa'koong-koo.”

⁴ Teketa napo' narung aorong paning-eta karoma aa'puko taaravantu', “Temono-ita tonta'dariai dii' nkaning nantoong, tee-koo temono-koong-koo aarumo orara-koo tapo'dariauka'na', ee'noko napo' teie bakananka kiimatanankai konturiauka' aa'na'. ⁵ Ai' temono-koo nko-nko orarananka aa'na' dau basinoo' i'numparako Kumponing tasi'puring. ⁶ Tee' masika' Kumponing bakaning oraka' nkovurimana' maku'koo nkoveriaing-namono, kapoo'nanka nkovuining-koo kemu'kai maku'eriai. Nkovurimana'keta dau basinoo' nkoveriai-namono. ⁷ Tee-koo baka deto basi-antavaramaung-koo tamung kavonanka barampuma ka'numparava' otoi temono maukoverima tora'antaveriaing bakaang taarapiika-koo makosina'. Baka ee' noru'arakoo' biivimparama, aa'pukoo', ‘Ning bakei overinaang, naaro deea', orarunsimarava' o'noainani.’ ⁸ Tee'koo nii'na'mung arikanankai kuung deempura tora'antavuainani, aa'ninge: boo'boo', orarunsi, ee'noko peera. Ee'noko nta'ke taivura opuai, ai' tee Oving Kumponing tee purinto' teni kiimatavuaing.

⁹ “Tenang teinge dauraronankai ookara kansi'koo-nupoonge teni ninka nari' aunim-

peema kavo tankampeemainge ooaara tee ii teni taivuko teing teing orarunsiarima birompariaing teni-koo. ¹⁰ Teinge isipo' donkonai aa'na' avoreai teni tora'antavuko aa'paavaing, 'Piaaru', piaaru', bakei, osi pankaing, Babiloni' purinto'. Bakei na'mung doong-koo oki'ning batei-koo kiimata ninka kera'dari.' ¹¹ Ookara kansi'nupoong kavonanka teka moo'aama baaveaamaing teinge birompariaininge, orarunsiarima temono-koo napo' biikaning kavonanka nanginge teka moo'evuriauka'nung noru'aama. ¹² Teing aing aa'ning kavonanka: kooro, siliva', kapananka tampeng moo' aa'na' pankeng-kooning, ee'noko duku', napo' baarong amutemurii' aa'ning: mootu'nanka, naankuviraa', napo' dauraronuka biikaning duaana-pina' iiraampumaing; ee'noko ookara koi'nanka tampa' nuuraa'nanka, ee'noko ookara kapoo'nanka kau' karenaumonanka-koo kainta-koo nkonii'nanka, napo' koi'nanka-koo nkonii'nanka moo' pankeng-kooning, ee'noko boronsi~nanka, aininanka, napo' kapang miring maabolo. ¹³ Napo' nariong kavonanka aing ee' oro': tampa' nuuraa' kapa'nung sinamong-koong, napo' mono-sisi'kooning, ee'noko amutemurii' kanteng parankinsensi dovang betu'koo ii tampa' nuuraa'nanka, napo' nii'namurii' duuni miring meea, napo' uaini, ee'noko olive'koong duuni, ee'noko napo' palaua, uite', boromaka'nanka, ee'noko sipisipi', oosinanka, napo' kaarisinanka, ee'noko nantoong botovotonaa'nuka biikananka tanuaananka ninka baaveaarimaing.

¹⁴ Teinge havevaave-nupoonge temono aa'paavaing, 'Teinge sinanankai dake domange

aa'na' karaa'emainge tee enang si'daing. Ookara kavokavoro-nanka dakaosi'nanka teinge enang doomo'uringe, napo' dake kompeauka'nung.'

¹⁵ Ee'noko teing kavonanka moo'aama ee'noko baaveaama kavo konsiiaamaing temono-koo enang tee isipo' donkonai avoro' ninka otoroo'naang temono tora'kuko ooai, orarunsiarima birompaama. ¹⁶ Ee'noko

bokiaama aa'paavaing, 'Piaaru', piaaru'namono! Bakei osi pankamono, baarong tampenge moo' pankeng-kooninge nopa'daramai iiraampumainge ee'noko urunankai, ee'noko aa'ninge bauntarakoo': koro, kapananka moo' aa'na' pankeng-kooninge ee'noko duku'nankai.

¹⁷ Ookara kavonanka teing bakei batei oki'namu'koo oraririring.'

“Teing aarerinanka oko-nupoong, ee'noko nanu'antavaamaing, ee'noko nari' nanaamaing, ee'noko teing pirung-koo avutevu' akaravari-maing, teing isipo' donkonaavaing. ¹⁸ Tenang tee ii ooai temono taievuko teinge aa'paavaing, 'Aremono pa osi pankamono amono-pina' basinamono otong?’ ¹⁹ Sipung tovange poo'arima ee'noko biromparima orarunsiariri bokiaama aa'paavaing, 'Piaaru', piaaru', baka'e osi pankaing. Nantoong pirung-nupoong aareri-po'nupoong kavonanka-po'nupoong deeng-antaveru'namono dakananka kavonankai. Enang tee, batei oki'namu'koo orarirari.'

²⁰ “Teka Kumponing bakaninge aa'paavai, 'Doturaravai da' paning, amono ee' nkoaring-koo. Ee' dii' meekupoong, kara okovuri nkanuka ee'noko nakaro-nupoong doturariai.

Kumponinge tee enang kiimatavuing puing temonoi dii' oraka' nkoruru'nung-koo.' ”

²¹ Teketa narung koosinunge bakei iirakutai kapang pankaing uite' putu'aamaung-pina' basi deto itaa'ura pirung-koo dua'uma aa'puu', “Ee', aung-pina' Babiloni' biururuu' nang doonko dua'koong, napo' naninge oovuauka'nunge.

²² Tee auronanka kiita-koonanka, teing nantoong kena nkonuka, kovi puunanka ee'noko teing kururung puunuka, napo' naninge taarareruri-auka'nunge. Naninge napo' amutemurii' nko-nko nkovuko da'koo ooaavauka'nunge. Kaku-koong aurong karoko napo' taaravaavauka'nunge da'koo.

²³ Daamu-koong araka da'koo napo' arakavaravauka'nunge. Napo' nampeesiariko doturotu-koong aurong taaravaavauka'nunge da'koo. Teing dakaning bavevaave nkonuka teing ookara-koo kansi'koo aa'na' purinto'nuka. Dake ee'nanie kono'erima akovetei siong-antaveru' mmau' nantoong kansi' kante-kooning.

²⁴ Babiloni' tee kiimatavaravaing aa'ning-koo: tee ereng Kumponing bakaning nakaro-nupoong-koong ee'noko teing nii'ning bakaning meekupoong-koong ee'noko napo' teing teroita kansi'koo tavaarima dupisi'aariko'ning-koong, teing biikaang ereng teka temono-koo Kumponinge oovuu'nung-koo.”

19

Paning-nupoong Doturotuariru'na' Babiloni' Oraru'kuio'

¹ Teketa napo' dama'ke paning-koo nantoong mmau'koong aurong pankava'arima bokiaama

kareaako taaravantu' aa'paako, “Euravampima Kumponing daangampampiai tee Domang-anta meenasi-po'nung, iirakuta. ² Nantoong makosina' masika' simpe'urimaung. Teie ee'narai teni ee'nani auning bauko tora'antavuma dupisi'ui aa'nara. Teni teni nantoong ookara kansi'nupoong orari-antavuru'nani teni ninka aunimpeema. Napo' Kumponing bakaning botovotonaa'nuka dupisi'uru'nung-koo tee' maku'uing.” ³ Napo' bokiaama aa'paako', “Euraverima Kumponing daangamperiai. Tee ii teni taivuma tee' nari' kutekutei otomatoaing doong kante.” ⁴ Teketa teing kenai'ka-ita karenaumo ovontung ee'noko napo' teing kapoo' karenaumo domantoia kupa'po'ning, Kumponing-koo uro'kanoo' miinge keemparima Kumponing daangampau' tee teke overimpari ba'nava'nani'domai ba'nanui otomaung, aa'paama, “Euravampiaing. Ee', tee' ee'na'.” ⁵ Teketa napo' auronge ba'nava'nani'doma-ita aa'puu', “Tee niikaang Kumponing daangamperiai, dii'ke bakaning botovotonaa'nukai, dii'ke ee'ninge tee-koo amaiaa'dorimainge, ookaviturai aa'noko oki'nareka'nankai ee'noko pankenankai.”

Kampia Bakaang Nampeesi-koong Paroro

⁶ Teketa napo' aurong taaravantu' nantoong karinga-koong-pina' karoko, nii'noo'ke pupu' pankaing koo'uma karomana' karoko, nii'noo'ke kurunkurung-pina' karoma aa'puko' teie auronge, “Euraveriai, ai' tee niikaang Kumponing Oving purinto' tee Daurarong~ masikung.

⁷ Aia', dotumarima tampa' tampampiai bakaang meenasi daangampevompima, ai' batei tee Kampia nampeesiaravainoo' tee makotuing, ee'noko ba'aang tenie tero maamuari-nanie.

⁸ Teni teni baarong kiiroraa' kakaara pipi'daari avui-nani mono nopa'araa'naang.” Tee baarong kiiroraa' tee nko-nko koonto' teinge Kumponing bakaning meekupoonge nkoau'nung miru'ari oting. ⁹ Teketa teie koosinunge ning aa'muu', “Ee' daarieai, ‘Biraankeariaing teing tee-koo Kampia bakaang nampeesi-koong-koo taamang-koo para' avaariaining.’ ” Daua napo' aa'puu' teie koosinunge, “Aing teing Kumponing bakaning kara masikeng.”

¹⁰ Tee'puio' ning tee-koo kau'kanoo' miinge keemarara pankaing-antavama'naang nkomarako teie aa'muu', “A! Tee' nkoraravauka', ai' ning tee narung botovotonaa' da'pina' nari', ee'noko napo' teing da'maikori'pina' oro'ke Jiisuu'koong kara tampa' kompai sira'paamaing-pina'. Kumponing narung dootuu'eaing, ai' tee doorenang masikung Jiisuu'ke sira'puu'nung tee ee'nung kara Tanuaang Meekunge miru'ui minkuvuko'nung bakaning nakaro-nupoong~ karantavurima~.”

Naning Oosi Kakaara-koo Ba'nanuio' Oro'paru'na'

¹¹ Teketa napo' paning daate'ario' ooantu' ee'noko teke ning-koo uro'kanoo'ke oosi kakaara donkonuio' ooantu', tee naning teu-koo bananui otoko'nung miring Motekaro' ee'noko Masikung tampaamaung. Tee naning

koonto'na' simpe'urimaung ee'noko kare nkovukoo'. ¹² Bakaang duta nta'pina' urung ee'noko bore'koo baakoponanka mmau' kurunii'. Ee'noko bakaang miring baka-koo daariari otong, tee-koong miru'noo' baka teie noru'ui otong. ¹³ Ee'noko mononopa' tee-koo kurumpari otoko'nung ereng-koo du'munii', ee'noko bakaang miring “Tee Kumponing Bakaang Kara Okonara.” ¹⁴ Teinge paning-nupoong tavu'nupoonge siompai nanaako' oosinanka kakaarananka-koo ba'naniai, ee'noko mononopa' kakaarai pipiraarie nopa'nii'nukai. ¹⁵ Ee'noko bakaang karang-eta bainatu irinto' bakoaru' teri' teri' ee'nari' ookara kansi'nupoong boong deempuriainari'. Ee'noko napo' teing ookara tanatavuriai aini-koonavana' donsi'navana' kompui. Ee'noko Kumponing Purinto' bakaang iira oro'antavui bakei aa'na' tora'antavuriaing tamung uaini-koong sinang-pina' kankosi'urima. ¹⁶ Bakaang-koo mononopa'koo ee'noko napo' kau'koo miring aung ee' oro' kara daariari otong, “Dauraronanka Biikaang Daurarong ee'noko Ovontung Biikaang Ovoring.” ¹⁷ Ee'noko napo' narung koosinung duaa'koo donkonuio' ooantu'. Teketa ookara barennanka-koo auvi'aue purerenaamaing-koo bokuma aa'puu', ¹⁸ “Ookara porira naro'dariai Kumponing bakaang paroro-koo, aing aa'ning-koong-koo bio'koo maa'kiriaina': dauraronanka, tavu'nupoong-koo bore'nuka, nantoong kare-nupoong, oosinanka, napo' oosi-koo ba'naniaamaing-koo, ee'noko napo' ookara nantoong, bane botovotonaanuka ee'noko napo' osikaiaang, ovontung ee'noko

tamunsi'nupoong.”

¹⁹ Teketa tee tee biiko dauraronanka ninka ookara kansinupoong ninka nari' ooarantu' ee'noko biikaning tavunupoong nari' naro'ariko kare naka'aava'naang tee ninka oosi-koo ba'nanui nanuko'nung ninka, ee'noko teing bakaning tavunupoong ninka. ²⁰ Ee'noko tee ooansio' biiko moo'aara dai'au', tee ninka nakaronara daang minku ninka nari', tee biiko bakaang miring-koo taa'ni'antananka ta'nimpaarii' nkovuko' aa'nung ninka. Ai' teie tee teinge ee'ninge taa'ni'antanankai tosidouriko' teing nantoong tee biiko bakaang moo'do'anta oto'evoroining ee'noko dootuu'aako' tee bakaang baka-oo. Teketa tenaanka biiko ee'noko tee nakaronara daangminku tee domamparesio' dinkung nta'po'nung-koo doonko dua'aaretu'nung teka teie tai-koo nta' piiko-ninkainge. ²¹ Ee'noko teie oosi-koo ba'nanui otoko'nunge teing beekaning tavutavunupoong tavuru' teie bainatue karang-eta bakoarako'nunge. Ee'noko biikaang mono boo' ookara barennanka kokopoariru'.

20

Sietani'ke Narung Kokorei' Masiraani-koo Kimata Nkavuu'na'

¹ Ee'noko napo' narung koosinung ooansio' paning-eta depeto siaru', aing aa'ning kompi: kii' tee-koong dinkung tumangropa-koong, ee'noko sieena pankaing. ² Teketa teie tee pakia pankaing moo'uu', tee boru' uripo'keta otomaung, tee ee'nara tee ma'naang, nii'noo'

Sietani'. ³ Ee'noko dai'ura tee-koo dinkung tumangropa-koo kuung dua'ura dau pinka'uu' narung kokorei' mare'koo teke otoo'naang, napo' nantoong muu' kante-kooning napo' tosivuriaroo'naang bera teing mare' narung kokorei' oparavainoo'ke basi. Teketa napo' tee batei oki'namu'koo sing-antavuaing.

⁴ Teketa napo' ovontung teing-koo biikaning ba'nava'nani'nairu-koo ba'namparirio' ooarantu' Kumponing taura' avuru'ning nantoong simpe'koo. Ee'noko napo' nantoong-koong uraanoo' ooarantu' teing-koong Kumponing bakaang kara ninka Jiisuu' sira'paako kuru napu'aaru'ning-koong. Teing aa'ning biiko-koo ee'noko tee-koong baka-oo-koo dootuu'aria' ee'noko bakaang moo'do'anta oro'parava' biikaang oing-koo nii'noo' bireng-koo. Teing tee domamparira Karistoo' ninka nari' tanatavariaining teing-koo mare' narung kokorei'koo.

⁵ Aung tee tutuna'nung boo'keta daa'daa' dootuu'nupoong daa'ariainung. Napo' nii'ning boo'nuka teing domamparia' otoroaining bera teing mare' narung kokorei' oparavainoo'ke basi.

⁶ Teing tutuna'nung daa'daa'koo boo'keta daa'ariaining teing meekupoong biraankeariaining. Aming-koo? Nna' kemu'kanung boo'pari oto'ke puru'uriauka'ning deempariri otorong, ee'noko napo' teing teing Kumponing-taang beekaning piristi'nuka deempariri otoroaining, ee'noko tee Karistoo' ninka nari' tanatavariri otoroaining teing-koo mare' narung kokorei'koo.

Sietani' Asi'noo' Koonto' Oraru'kuu'na'

⁷ Tenang teing mare' narung kokorei' oparako, Sietani' kiimata-ita sing-antavaavaing. ⁸ Ee'noko teketa ookarai kansi'ke muu' kantei nanuaing tosivurima, aa'ninge: Kouku ee'noko Makouku, kare-koo maamu-antavurima. Bakei nantoong karinga oosivuriaing, deeru-koo paapaa'ke, pirung-koong-pina' piisi'pina'. ⁹ Ee'noko tee, teinge ootukunung kansi' opai nanaavaing Kumponing bakaning meekupoong otoroainairu koroai, ee'noko osi pankamono Kumponing piaavumanamono koroaavai. Teka tee' koroai otoroko nta'ke paning-eta depeto dua'arara taivuriaing teing. ¹⁰ Ee'noko tee Sietani' teing tosivurimaung tee dinkung-koo nta' piiko ninka urumparamaung-koong-koo dua'aavaing, te' ee'noo' tee biiko ee'noko tee nakaronara daang minku dua'aaresio' otoresmanoo'. Ee'noko tora'kaamatoai ookara batei-koo muung ee'noko doong.

Kumponing Boo'nuka Simpe'uru'na'

¹¹ Teketa pankaing ba'nava'nani' kakaara ooantu', ee'noko teke tee-koo tee naning ba'nanui otoko'. Kansi' ee'noko paning tonta'aretu' teieta taapo', napo' oo-koo makotua'. ¹² Ee'noko teka ookara boo'nuka tee-koo uro'kanoo'ke donkonaio' oarantu', ookara aa'noko ovontung ee'noko tamunsi'nuka, ee'noko teka napo' buukunanka bere'uko ooantu'. Ee'noko napo' nii'nane' buuku domantoo'nane' teka ooansi o'noko bere'uu' teing domampariaining biikaang miring daariari otoi'ane'. Ee'noko boo'nuka teing ookara kapoo'nanka nkoau'ning-koo

makosina' simpe'uru' teing-koo buukunanka-koo daariariri otoina' siompario'. ¹³ Pirunge teing nantoong pirung-koo boorou'ning tavo'uru', ee'noko napo' Boo' naankai Tutueu teing teka boo'nuka kompaaresi otoremaing tavo'aaretu', ee'noko ookara naruna' naruna' simpe'uru' kapoo' nkoau'nankai tampui otoina'. ¹⁴ Teketa tenaanka Boo' ee'noko Tutueu nari' dinkung-koo nta' kauoori-po'nung-koo dua'aaretu' o'antavaarema, tee tee kemu'kanung boo'pari oto', sisikeera oparavaung kontoma. ¹⁵ Baata nantoong biikaang miring oovuriaruu'ning tee buuku domantoo'koo teing tene'koo domampariaining biikaang miring daariari otoinane'koo teing teing tee-koo dinkung nta' kauoori-po'nung-koo doonko dua'aaru'ning.

Kumponing Oookara Kapoo' Neraka'antavuko Oovuu'na' Joonie

21

(21:1-22:21)

*Nerakung Paning Ee'noko Nerakung Kansi'
Oro'paru'na'*

¹ Teketa napo' paning nerakung ee'noko kansi' nerakung ooantu', teing tutuna'ning paning naanka kansi' paa'aaretu' ee'noko pirung otoaruu'. ² Teketa osi pankamono meekamono ooantu', osi tee nerakung Jerusalema' paning-eta depeto Kumponing-ankoita siario' nerai'na'pina' kapoo' tampa' oro'ninge nepu'ari ba'ung ninka nampeesi-koo maamu-antanii'pina'. ³ Ee'noko

narung aurong teketa ba'nava'nani'doma-ita aa'na' karoko taaravantu' aa'puko, “Enang tee Kumponing oto'doma nantoong ninka nari' otong, tee tee enang teing ninka nari' otoroo'naang osi nerakung-koo. Teing teing enang bakaning deemparii'naang, ee'noko tee ee'nara Kumponing baka teing ninka nari' otoroaing biikaang Kumponing deempari. ⁴ Ee'noko teie ookara biikaang ta'dunanka duta-ita piu'evuriaing. Enang-eta deto tee teke teing aing aa'ning otoauka'nung: boo', orarunsi, birong, ee'noko sisikeera, ai' ookara aarumo urikananka tee tero tankinuing.”

⁵ Teketa teie ba'nava'nani'doma ba'nanui otomaunge aa'puu', “Ninge tee ookara kapoo'nanka neraka'antavaransing.” Teketa ning aa'muu', “Aing kapoo'nanka daarieai, ai' aing teing kara aa'na' masakeng, bakei masika'anta-koo makosining.” ⁶ Teketa napo' aa'muu' ning, “Teing teing tavo'kuing. Ning tee tutuna'naare ee'noko asiranaare, napo' teie tutuntoma ee'noko tee o'doma. Baa tee naning nukaa'omaung ninge tee tee ntong moo'dopa nai-antavampaing teieta pu'anta domaang okora'keta. ⁷ Baa tee puru'uainung teie tee okovuaing ookara biraanke. Ee'noko ning tee, tee bakaang Kumponing ee'noko tee tee ninge nnuring. ⁸ Teka baata teing nantoong aing ee' oro'nuka: kokoroma'nuka, masika'antaropanuka, maremaare aarumo nkonuka, dupisi' nkonuka, kaukauro nkonuka, dopa nkonuka, kumponing daang-koong dootuu'nuka, ee'noko teing ookara daang

minkunuka, biikanoo' osi te' tee-koo dinkung-koo nta' karauviaana piikoninkaing-po'nung-koo te' te' ee'noo' kemu'kana' boo'pari oto'doma.”

Nerakamono Jerusalema' Paning-eta Siarako Oro'paru'na'

⁹ Teketa narung koosinung teing ~kenaanka-taa-koong ning-anko pou' teing aa'nou'ning-koong: kapoo' arikeng asi'ning ~kenaanka-taa utau-eta piampau'ning-koong. Tee ning-anko pora aa'muu', “Poko io' ninge nau-antarama'naang teni nerai'na' tee Kampia ba'aang.” ¹⁰ Ee'noko Tanuaang Meekunge korimui o'noko teie nkamura iu' pankaing-koo deto isikung-koo be'antamuu' ee'noko teka temono osi pankamono meekamono nau-antamuu', osi tee Jerusalema'namono Kumponing-ankoita paning-eta depeto siarako Kumponing bakaang meenasie arakavari. ¹¹ Temono bakaang pipiraari-noo' tee-pina' kapang narung moo' pankaing-pina' miring tee jasipa', kiiroraa' tee-pina' kalaasi-pina'. ¹² Ee'noko bakaang parang bakei pankaing deto isikung, karanaang kivora-ita kenaanka otoing. Ee'noko teke napo' karanaananka-koo koosinung kivora-ita kenaanka otorokoo', napo' mirinanka daariari otorong karanaananka-koo, teing Isireeli-nupoong kivora-ita kenaanka muu' kante. ¹³ Duaa' pomanoo'aapei beenaumo karanaang otorong, beenaumo napo' dua' tumparamanoo'aapei, napo' beenaumo mare'aanavine-aapei, napo' beenaumo tampavine-aapei otorong. ¹⁴ Teke parang osi

pankamono-koong-koo e'mania-nanka kivora-ita kenaanka kapang pankeng otorong ee'noko teing-koo teing nanai'keta kenaanka kara okovuri nkanuka tee Kampia bakaning biikaang miring daariariri otorong.

¹⁵ Teie koosinunge ni'ninka karompetu'nunge kapoo' donsi'pina' oro' kompui otoko' kooro-koo nkonii' paaranang-nko, tee temono osi pankaing paaranang-koong, teing aa'ning: tee parang ee'noko karanaananka. ¹⁶ Tee temono osi pankamono tee paaranang-noo' ookavetera naro' basi aa'ning: isika'noo' ee'noko taveni'noo'. Teketa teie koosinunge bakaang bana'ke paaranampura oovuu'nung kenaanka kokorei'keta karenaumo daaku' (2400) kilomita ookavetera, aa'noko isika'noo', taveni'noo' ee'noko napo' deto isika'noo'. ¹⁷ Teketa napo' ku'nung-koo mootu'noo' paaranampuu', ee'noko paaravuo' narung daaku'keta karenaumo kivora bera karenaumo (144) miita-koo makotuu'. Paaranang-noo' tee' nari' naninge paaravupeu'na' paaravuu' teie koosinunge. ¹⁸ Tee ku'nung tee kapang jasipa' narung-koo nkonii', ee'noko tee osi temono koro narung-koo nkonii', kalaasi-pina' kiirora'koong-koo.

¹⁹ Teing kapananka pankainanka temono-koong parang-koo e'maniananka neranii'nanka teinge kapanankai biikaang moo' aa'na' pankaing-kooning pipi'daariomainge. Tutuna'nare' kapang e'maniang jasipa'ke neranii'nare'. Kenaanka-nare' saapaia'ke panimpumpumaunge neranii'nare'. Beenaumo-nare' aaket kakaara amutemurii'nankai pitunii'ke

neranii'nare'. Ee'noko karenaumo-nare' eemaroli kapikapia'ke neranii'nare'. ²⁰ Ee'noko pa'noko'nare' sadonikis urung meraa'ke pitunii'ke neranii'. Napo' ~nare'taa-nare' kaneliani-e neranii'nare' ereng naakiomaunge. Ee'noko ~kere'ka-taa-nare' kirisolaite'ke neranii'nare' meraa' naansimpumaunge. Napo' ~beere'pi-taa-nare' beerili-e neranii'nare' panimpanimpumaunge. Ee'noko ~karere'pi-taa-nung toopasi-e neranii' meraa' aa'na' naansimpumaung pipiraarioitaa'. Napo' kivora-nare' kirisoperesi-e neranii' baa'umaunge, ee'noko kivora-itanare' jeesini-e neranii' nii'na' napo' urung kinimpumaunge pitunii'. Ee'noko kivora-ita kere'ka-nare' aametesi-e neranii' aa'na' iiraampumaung pipiraarioma. ²¹ Teing kivora-ita kenaanka karanaang-koong da'nava kivora-ita keura duku'koo nkonii', navaro-koong da'nava nau pankau ookutunung duku'nu-koo nkonii'ke. Ee'noko tee taung temono-koong tee koonto' kooro narung-koong, kalaasi narung-pina' oro'.

²² Teka ninge tee dootuu'nava pankava temono-koo ooampa', ai' teke tee temono-koo tee Ovoring Kumponing Purinto' ee'noko tee Kampia, tenaanka ee'naanka bee'ka dootuu'nava pankava makosira. ²³ Tee temono osi pankaing tee duaa' ee'noko kaara aa'naanka teke oto'koo arakavarema makoturea', ai' te' te' Kumponing bakaang meenasi narunge arakavumanoo', ee'noko tee Kampia tee teke temono-koong daamu. ²⁴ Ee'noko bakaang meenasie ookara nantoong amutemuu' arakavurio' nanaamatoaing, ee'noko

ookarai dauraronankai kansi'kooninge biikaang meenasinanka nkavai beroaing te'. ²⁵ Teing karanaananka temono-kooning teing tee' nari' otomatoaining ookara doong-koo daate'ariri. Bakei da'paria' otoroaininge, ai' te' te' muung otoauka'noo'ke. ²⁶ Ee'noko tee meenasi ee'noko pankaing-anta ookara muu' amutemuu' kante-ita tee te' be'antavaavaing. ²⁷ Kapoo' kiiroraa' deeaung temono-koo tumparavauka'nunge, napo' maimaia' nkonuka ee'noko kara daang munkunuka tung-anta-koo makotua' te'. Teka teing naing nantoong temono-koo tumpariaining tee Kampia bakaang buuku domantoo'koo domampariaining makosina' biikaang miring daarinii'nuka.

22

Ntong Domang-anta Ee'noko Napo' Koi' Domang-anta Temono-koo Otou'na'

¹ Teketa teie koosinunge tee ntong pankarei nau-antamuu' tee ntong domang-anta, aa'na' kiiroraa' kalaasi-pina' oro', teketa Kumponing ee'noko tee Kampia beekanoo' overimparesi ba'nava'nani'doma-ita tuuvumaung meu'ke teie taung pankaraunge doonko tee-koo osi pankamono-koo. ² Tee-koo ntong pankarei-koo ookamenta-koo koi' domang-anta-koong kemo'ka donkonuresi otoreng, teing-koo sinang amutemurii' kivora-ita kemu'kai bi'ukoo' ookara mare'koo kuunge kaara kante-koo. Ee'noko teing para'nanka teing-koong koi'koonanka ookara nantoong amutemuu' taare-anta-koong. ³ Teketa deto tee napo'

barakosi' otoauka'nunge, tee Kumponing ee'noko tee Kampia beekanoo' ba'nava'nani'doma te' teke temono-koo otoi otoaing ee'noko Kumponing bakaninge botovotonaa'nukai tee teka dootuu'aaremaatoaing. ⁴ Ee'noko teinge tee bakaang oing ooaavaing ee'noko bakaang miring biikaang oing-koo otoaing teing bakaning taa'ni'antavuri. ⁵ Ee'noko muung tee teke otoauka'nung, ee'noko daamu-koong araka ee'noko duaa'koong araka napo' piavoroauka'nunge, ai' teing teing teie Ovinge Kumponing araka-antavurimaatoaing. Ee'noko teing teing daurarong deempariri ootukunung batei-koo tee' nari' otoromaatoaing.

Jiisuu' Tee Da'deng Poo'naang Nauvuu'na' Jooni

⁶ Ee'noko teie koosinunge aa'muu' ning, “Aing teing kara aa'na' masakeng, bakei masika'anta-koo makosining. Teie ee'narai Kumponing Ovinge teing bakaning nakaronupoong karantavuriko'nunge~ botovuing bakaang koosinung nau-anta-koo bakaning botovotonaa'nuka kapoo' tee batei due'ka tavo'kuu'naang otoing.”

⁷ Jiisuu'ke aa'pumaang, “Ooveai! Ning tee aung da'deng moo'naang. Biraankearavaing tee naning aung kara pinka'ui meumpuaing ane'koo buukunane'koo otoing.”

⁸ Ninge ee'narai Joonie taaravantu' ee'noko ooantu' teing aing kapoo'nanka. Ee'noko tenang ninge taaravamira ee'noko oomira teing aing kapoo' ning tee te' doonko miinge keemaru' tee-koo koosinung-koo kau'kanoo' teing

kapoo'nanka nau-antamuu'nung-koo. ⁹ Ee'noko tee daangampama'naang nkomarako teie aa'muu', "A, tee' nkoraravauka'. Ning tee narung da'pina' nari' botovotona' ee'noko napo' teing ninka da'maikori' nakaro-nupoong ninka nari' oro'ke, ee'noko teing aung ane'koo otoing kara pinka'ai meumpaamaing. Kumponing narung-koo tee' nkorarama daangampeaing." ¹⁰ Teketa teie aa'muu' ning, "Tee aung kara tarampeekoong~ ane'koo otoing baku'eauka' nantoong-koo, ai' batei tee due'umaang. ¹¹ Baa tee naning kapoo' orara nkovumaatomaung tee tee' nari' kato nkovuko batei makotuaing, napo' naning noru' ku'mi' tee' nari' kato noru' ku'mi'oi otoaing. Napo' baa tee kapoo' koonto'na' nkovumaatomaunge tee' koonto'na' nari' kato nkovuko batei makotuaing, ee'noko meeka'pari otoing naning tee' nari' kato meeka'pari otoaing."

¹² Ee'noko Jiisuu'ke aa'pumaang, "Ooveai, ning tee aung da'deng moo'naang, moo' nkaang nkavansi ookara nantoong avorompaing kapoo' naruna' naruna' nkoau'ning-koo. ¹³ Ning tee tutuna'naare ee'noko napo' asiranaare, napo' uro'nung ee'noko dama'nunge, ee'noko ookara kapoo'koo tutuntomai napo' o'domai. ¹⁴ Biraankeariaining teing nantoong domang kiirora'ariri bakaang boto meumpaamaing, ai' teing teing makosiaavaining tung-koo te' osi pankamono-koo teke karanaange, ee'noko napo' makosiaavainge tee-koong koi' domang-anta-koong sinang maa'koo. ¹⁵ Teing nantoong ee' oro'nuka teing tee-koo osi pankamono-koo dama'du otoroaining, aa'ning: mosi'pina'

nkoarimaing, dopa nkonuka, auning nkonuka, nantoong dupisi'nuka, kumponing daang-koong-koo dootuu'nuka, ee'noko ookara daang minku baukonuka karai ee'noko nko-nkoi. ¹⁶ Ninge Jiisuu'ke, botoansing nkaang koosinung dii' dootuu'nupoong nau-anta-koo osi kante-koo. Ning tee Okovosi' Deevita' bakanaving-koong ee'noko napo' Bauringe. Ee'noko ning tee napo' maataru pina' aa'na' arakavari pomaung-pina'."

¹⁷ Teie Tanuaang Meekunge ee'noko teni Manikuma Kampiai Nampui-nani aa'puremang, "Poai." Aia' baie teie taaravuainge aa'puai napo', "Poai." Ee'noko baa tee nukaa'oi otoing ntong-koo poai. Ee', baa tee ntong domang-anta nai-koo piavoi otoing pora naikuai, ai' tee tee moo'dopa.

Joonie Nii' Aung Minkunaa Taaravampimaing Ave'koo Koonto' Orokomuru'na'

¹⁸ Ninge Joonie tee enang kara purinto' minkuamaang dii'koo tee tarampee-koong kara Kumponing bakaang ane'koo otoing taaraveriaining-koo. Baie nii'nunge kara nii'naare dau be'nu'uaing deeko' tee-koo kara ane'koo daariari otoing-koo, Kumponing tee teing arikananka ane'koo minkuariri otoroining tee-koo dau pante'uaing. ¹⁹ Ee'noko napo'

nii'nunge narunge tee-koo kara Kumponing bakaang ane'koo daariari otoing-koo namaranoo' dua'uaing deeko', tee tee Kumponing pari'uaing bakaang sinang koi' domang-anta-koong. Ee'noko temono-koo osi meekamono-koo tee otoauka'nunge, ane'koo minkuari otoi namono-koo. ²⁰ Teie aung karananka sira'puinge aa'pumaang, "Ee', ning da'deng dii'anko

mee'naang.” Ee'noko maku'ama aa'pamaang,
“Ee', tampara; tee' ee'na' poaing, Ovoring Jiisuu'.”

²¹ Tee biraanke niikaang Ovoring Jiisuu' Karis-
too' bakaang tee dii' ninka ookara Kumponing
bakaning meekupoong ninka nari' otomatoaing.

Masikung.

Kara Naroong-anta Nerakung Kongarana'
The New Testament in the Naasioi Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Naasioi long Niugini

Copyright © 1994 The Bible Society of Papua New Guinea

© Faith Comes by Hearing

Language: Naasioi

Dialect: Kongara

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

0fe571ca-6209-55e0-bc3e-74b7123016b1